

Investeeri

LHV PANGA AJAKIRI NR 4/2010

Armastus,
reisimine,
raamatud

*Epp ja Justin Petrone
kustutavad raamatutega
eestlaste reisijanu*

INVESTORI ABC:
VALUUTASÕJAD

ETTEVÕTE:
ESTONIAN AIR

INTERVJUU:
**JÜRGEN LIGI
KARL WELLNER**

GURU:
**SILVIO
BERLUSCONI**

Apollo 11, mis viis esimesed inimesed Kuule, sisaldas vähem elektroonikat kui tänane mobiiltelefon.

EMT on 19 aastaga rakendanud enim mobiiltehnoloogia ideid Eestis.

TEKST: ANDRES KASK

Ajakirja Investeeri
vastutav väljaandja

Oma aja kiri

TE HOIATE KÄES põhjaliku värskenduskuuri läbinud ajakirja Investeeri. Väiksemad mõttmed ning uus silmasõbralik kujundus peaksid tegema lugemise ladusamaks. Rootsi disainer Magnus Löwenhielm on andnud meie väljaandele moodsa välimuse ning ajakirjale on lisandunud 16 lehekülge sisu. Investeeri on nüüdsest trükitud keskkonnasõbralikule paberile ning selle trükiarv on kasvanud viiekümne tuhandeni, mis on Eesti ajakirjade hulgas kolmas tulemus.

Milleks ühele pangale oma ajakiri? LHV on loomisest saati väärtustanud investeerimis- ja finantshariduse jagamist. Investeeri ei ole niinimetatud inforteinment- (info + meelelahutus) tüüpi väljaanne, vaid sisukas teemaajakiri, mille lugemisest võiks olla abi paljudele ettevõtlikele inimestele. Ikka selleks, et oleks lihtsam teha oma igapäevaseid valikuid ja osata rahaga otstarbekamalt ümber käia.

Uuenenud Investeeri on esimene samm suurte muutuste jadas, mida 2011. aasta LHV-le toob. Peale ajakirja saavad värskel ilmel ka LHV veebikeskkonnad ning kasutusele tuleb uus internetipank, uued pangakaardid – eurost rääkimata.

Rahulolev klient on iga panga unistus. Parem ajakiri on väike samm selles suunas.

Head uut Investeeri!

Sisukord

- 4** INTERVJUU: **JÜRGEN LIGI**
Rahandusminister räägib Euroopa võlakriisist ja Eesti majandusest.
- 12** RAHA
Euroga muutub euroalal arveldamine soodsamaks.
- 14** INVESTORI ABC
Suured valuutad on sõjas.
- 20** AJALUGU
Eestis võõrvõimu ajal kehtinud rahast.
- 26** PERSOON: **EPP JA JUSTIN PETRONE**
Kirjanike pereäri on osutunud edukaks.
- 34** ETTEVÕTE: **ESTONIAN AIR**
Uue tõusu alguses.
- 40** INTERVJUU: **KARL WELLNER**
Väliseestlane on Wall Streetil tipus.
- 46** ANALÜÜS
Euro kriis võib olla alles eelmäng dollari muredele.
- 50** GURU: **SILVIO BERLUSCONI**
Itaalia valitseja.
- 59** JURISTI NÕUANNE
Domeenid vajavad registreerimist.
- 60** PENSIONID
LHV-le tuli juurde kõige rohkem kliente.
- 64** BÖRSIHAI: **AIVAR ÕEPA**
Edu töö riskantne strateegia.
- 66** SUUR UUDIS
LHV internetipank uueneb.
- 68** RAAMATUD
LHV raamatukogu täieneb ja laienes ka Tartusse.
- 70** LHV UUDISED
Jalgpallid jõudsid kooli. Teenindajad uues kuues.
- 72** ARVAMUS: **ANDRES KASK**
Nõrgemaid tuleb toetada aastaläbi!
- 74** RISTSÕNA
Lahenda ja võida seminaripäasmeid!

Väljaandja:

AS LHV Pank

Vastutav väljaandja:

Andres Kask

Toimetamine ja kujundus:

OÜ Profimeedia

Makett:

Magnus Löwenhielm

Keeletoimetamine:

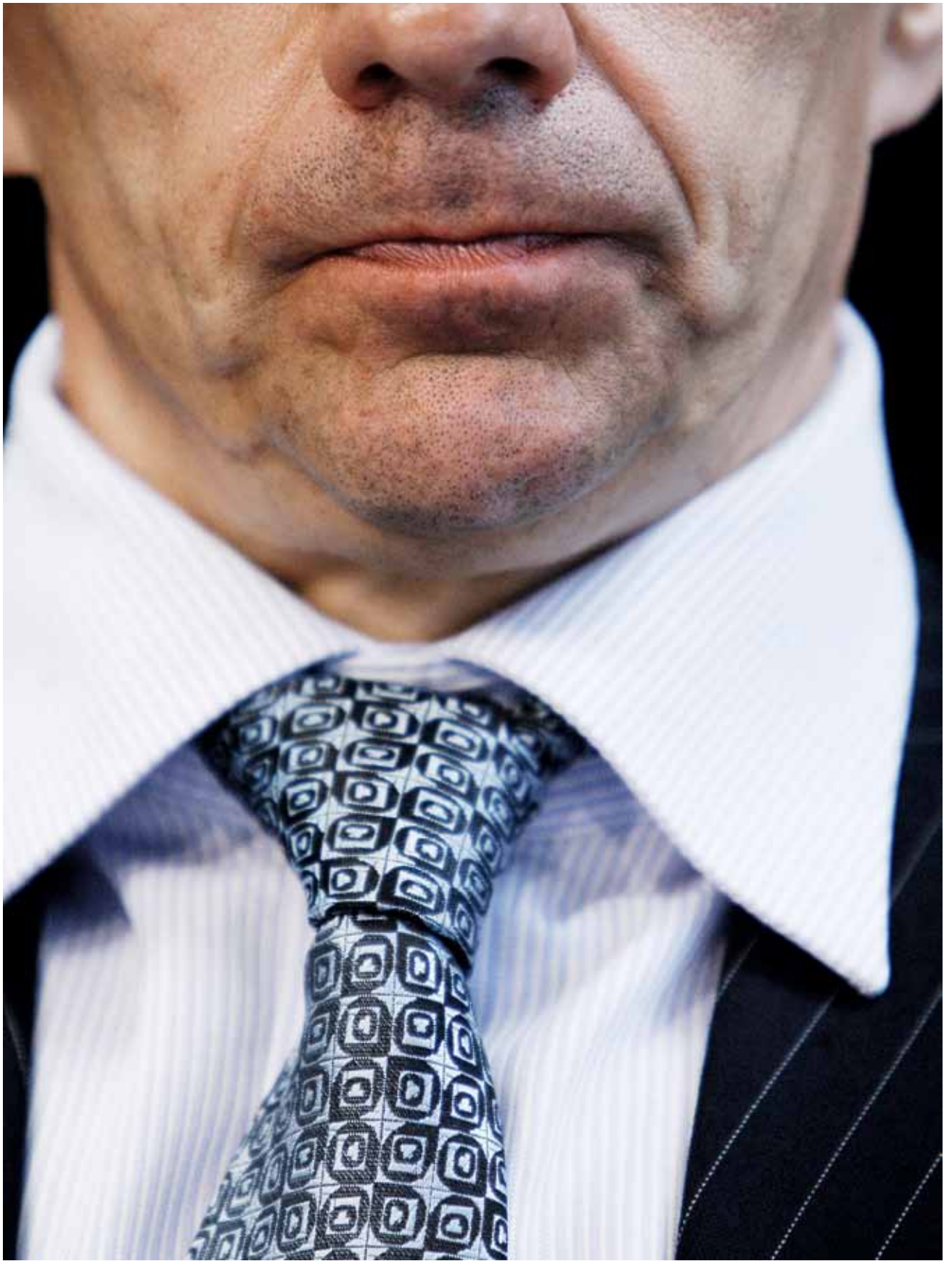
OÜ Päevakera

Trükk: Unipress

Trükiarv: 50 000

Reklaam: LHV/Nordicom

Ajakiri on trükitud FSC-sertifikaadiga keskkonnasõbralikule paberile. Investeerimisalaseid kaastöid ootame aadressil investeeeri@lhv.ee. Tellimise ja reklaamiga seotud küsimused: lhv@lhv.ee või 6 800 400.

Kriisi- minister

RAHANDUSMINISTER JÜRGEN LIGI RÄÄGIB AASTALÕPUINTERVJUUS EUROOPAT
RUSUVATEST PROBLEEMIDEST NING EESTI ROLLIST TEISI JULGUSTADA.

Vahetult enne Eestit euroalaga liitunud Slovakkia peaminister teatas hiljuti, et juhul, kui riigid ei sunni panku kandma võlakriisikahjusid koos maksumaksjatega, ohustab euroala lagunemine. Mida te sellistest avaldustest arvate?

Ma ei võtaks praeguses olukorras igasugust poliitilist retoorikat tõsiselt. Pean tunnistama, et Kesk-Euroopas käib selliste avalduste tegemine teistmoodi kui siin. Seal on poliitikud püüdnud ennast distantseerida probleemide lahendamisest ja näitavad näpuga pankadele. Aga on selge, et me kõik oleme selle küsimusega tihedasti seotud ning süüdlaste otsimise asemel tuleb otsida lahendusi. Häid lahendusi paraku ei ole – kõik on millegi poolest halvad.

Kas pangad peaksid võtma vastutuse?

Mis tähendab pangad? Ma väidan, et omanikud jäävad oma rahast kolinal ilma, kuidas neid veel karistada? Karistada võib pankade tegevjuhte boonuste sea-

dusliku piiramisega, mida ka tehakse. Ei ole mõtet kirjutada lühiajalisi kasumeid palgatšekile. Tuleb vaadata ikkagi laiemat pilti – tõesti ei sobi maksta preemiaid avaliku raha abil, mis on tegelikult appi tulnud.

Aga rääkides pankade vastutusest, siis see on ju ühisraha, mida pankades hoitakse. See on meie ühine majanduslik instrument. Pangandus on infrastruktuur – mida me sellest tambime?

Aasta hakkab lõppema. Võtame kokku, kuidas on Eesti majandusel viimasel aastal läinud.

Nii ja naa. Kasvunäitajad on olemas, pisut paremad, kui kartsime, ja inflatsioon on jällegi samamoodi kiirem, kui lootsime. Väga rahul saame olla ekspordinäitajatega, aga mitte ekspordi lisandväärtusega. Me ei saa olla õnnelikud tööhõive aeglase kasvu üle. Konkurentsivõimes oleme enast heast küljest näidanud – tootlikkus on paranenud.

FOTO: ÄRIPEEV

Jürgen Ligi CV

Reformierakondlane Jürgen Ligi (sünd 16. juulil 1959 Tartus) on 4. juunist 2009 Eesti rahandusminister. 10. oktoobrist 2005 kuni 5. aprillini 2007 oli ta Andrus Ansipi esimeses valitsuses kaitseminister. Alates 2. aprillist 2007 oli ta XI riigikogu liige ning alates sama aasta 17. aprillist on Ligi riigikogu rahanduskomisjoni esimees. Rahvusvaheline majandusväljaanne Emerging Markets nimetas Jürgen Ligi areneva Euroopa 2010. aasta parimaks rahandusministriks.

KÜSITLES: TIIT EFERT

2011 ei ole kerge

2010. aasta oli kriisist väljumise aasta. Ootuspäraselt hakkas majanduskasv pihata ekspordist, samas kui sisenõudluses on näha alles esimesi märke kosumisest – need peaksid 2011. aastal juba selgemalt tajutavaks muutuma. Kõige edukamaks on osutunud ettevõtted, kes 2008.–2009. aastal oma tegevuse tõhusamaks muutsid ja uute võimaluste peale mõtlesid. Ehkki neid tundub olevat enamik, on olnud ka pisut mugavamaid ettevõtteid, kes peaksid elujäämiseks siiski tunduvalt enam pingutama. Hea, et tööpuudus on vähenema hakanud, kuid kiirenenud hinnatõus teeb muret. Need on kaks asja, millega tuleb kindlasti rohkem tegeleda. Muidu paistab 2011. a tulevat suhteliselt hea, kuid kindlasti mitte kerge aasta.

Nüüd pole muud, kui loota, et need haavad vaikselt paranevad, mis sotsiaalselt tekkinud on. Ja loodan, et õppetunnid on omandatud, kuidas tulevikus konservatiivsem ja mõistlikum olla.

Milliseid struktuurimuudatusi on kriisi Eesti majandusele kaasa toonud?

Kindlasti on muutunud meie mõtteviis ja tegevus on orienteeritud ekspordile, sest raha pööritamiselt ei õnnestu enam nii palju kasumit teenida. Veel ei ole tekkinud sisenõudlust. Kuid kui kuuled, et ehitusvaldkond on suurim tööandja, siis see teeb murelikuks: mida õieti ehitatakse ja kas need kõik, kes tööle võetakse, on ikka ehitajad või on nad taksojuhid? Loodame, et sellist olukorda, kus mõne aastaga ehitajate hulk kahekordistus, enam ei tule.

Loodame ka, et lisandväärtus ei tule mitte ainult sisenõudlusest, vaid majan-

Kriisi ajal tegi riik mitmesuguseid otsuseid. Millistesse neist võiks suhtuda kriitiliselt, millistesse positiivselt?

Mina ei kahetse ühtegi otsust. Olin nende meeletute poliitiliste pingete ja küpsemise sees. See ei olnud normaalne, et 2008. aastal loodi mingi krokodillide komisjon, mille kõneisik ehk juhtija olin mina. Selgelt oli tookord segadust ja peataolekut väga palju ning otsustavust vähe. Me löime kriisigrupi, samas kui algusest peale oleksid pidanud ohjad olema rahandusministeeriumi käes. Ühel hetkel 2009. a kevadel jooksiski selline otsustamisprotseduur kinni ning valitsus lagunes. Ma ei oska seda kahetseda.

Ideoloogilised vaidlused on nüüdseks kõrvale jäänud. Üksteisele vaadati küll kiivalt otsa – kes rohkem ilma jääb –, ent üldjoontes oli see kompromiss, millest paremat teha ei õnnestunud. Ma ei kahetse

„Mina ei kahetse

duse kasvumootoriteks on hoopis innovatsioon ja ekspordivõime.

Kokkuvõtteid on siiski veel vara teha. Ekspordile suunatus on olemas, aga samas ei ole piisavalt investeringuid – see ei võimalda ekspordi palju kasvatada. Järgmist lainet ootame investeringutelt ja siis alles sisetarbimiselt.

Kas töötute armee põhiprobleem pole mitte see, et neil on vähe kutseoskusi?

Kindlasti on hulk inimesi jäänud rataste vahele, sest nad ei ole suutnud enda konkurentsivõimet hoida. Samas oli see neljaprotsendine tööpuudus, mis buumi ajal tekkis, õhku täis. Ja et see reaalse sisuga täitukuks ja näitaja uuesti selle lähedale jõuaks, selleks on vaja väga palju tööjõu kvaliteeti parandada. Firmad peavad suutma teha keerulisemaid asju ja müüa neid kõrgema hinna eest.

ühtegi otsust. Kahetsen ainult, et juba 2008. aasta alguses ei tehtud õigeid otsuseid. Ja teiseks seda, et otsuseid oleks võinud teha rohkem. Osal otsustel on teatud valulävi ees. Mõni struktuurne küsimus on osutunud üle jõu käivaks, aga üksmeelt pole leitud kõiges, kus tegelikult oleks vaja olnud.

Kas võime väita, et nüüd on kriis läbi?

Paljude jaoks on kriis läbi ja paljudele jääbki kriis kannatusena edasi kestma – kõik ei taastu sellest. Igal juhul kaotab osa inimesi elukvaliteedis väga palju ja selles mõttes on raske öelda, et kriis on läbi.

Riigi rahanduse jaoks on samuti puudu jääke. Me ei ole kriisist ikka veel üle saanud ning ei saa isegi mitte järgmisel ega ülejäämisel aastal. Plaan on, et aastal 2013 saavutame ülejäägi.

Kui vaatame seda, et tekkinud on ma-

MARIS LAURI

FOTO: ÄRIPÄEV

Swedbanki makroanalüütik

FOTO: ARI PÄEV

ühtegi otsust.”

janduskasv, siis sellest seisukohast on kriis lõppenud, aga tööhõive olukord on kõige ebarahuldavam ja pigem isegi kriitiline. Ka sisetarbimine näitab, et kriis pole seljataga. Aga on hea, et sisetarbimine on tagasihoidlik ega pole aetud kunstlikult suureks.

Kuhu me kriisiga kukkusime?

Eks me kuskil 2005.–2006. aastal liigume tänava ja järgmisel aastal. See näitab, et olukord ei ole väga hull, ent samas kaasneb sellise õhu väljalaskmisega palju kannatusi: töötust, pankrotte ja võlgu. Kõigest sellest on väga keeruline ja pikk tee välja tulla.

Kui kindlad me võime olla, et tekkinud majanduskasv jääb püsima?

Meie seisukohalt on majanduskasv kindel, aga me oleme nii tihedalt Euroopas

sees ning Euroopa rahandus on meiega võrreldes väga keerulises olukorras. Probleeme on tunnistanud, loodud on nii haldus- kui ka vältimismehhanismid. Ent kui palju jätkub võimsust ja kui palju jätkub valitsustel võimet teha otsuseid, see on kõige tähtsam küsimus.

Kõigis riikides on kehtestatud programmid ning arusaamine valitsustes on olemas, aga tänavatel on arusaamatust ja rumalust veel palju. Nii et ma ei tea, kuidas poliitikute julgusega on. Mitte igas riigis ei valita poliitikuid tagasi nende mõistlikkuse eest – pigem silmakirjalikkuse eest.

Kuidas võib Euroopa kriis mõjutada Eesti majandust?

Üleüldine usaldamatus, kerkivad intressimäärad, laenuvõimaluse ja investeerimisvõime vähenemine. Hulk kapitali läheb praegu riikide ülesupitamiseks, sest nad

Ekspordi kasv on hea

Ühemõttelist hinnangut hea-halb pole 2010. aasta kohta võimalik anda. Kordaminekute poolal on kindlasti majanduse stabiliseerumine ning tööstuse ja eelkõige ekspordi selline kasvule pöördumine, et sellega kaasnes ka sisemajanduse kogutoodangu kasv. Tähelepanuväärne tulemus on see, et tarbijahinnaindeks (THI) oli lõppeva aasta esimesel poolaastal muljet avaldavalt väike. Tänavune saavutus on seegi, et eelarve tuleb meil kenasti täis, võib-olla isegi ülemäära kenasti. Järgmine aasta on igal juhul keeruline, sest meil tuleb pidevalt kohanduda endiselt väga ebastabiilse väliskeskonnaga ja teha kulutusi selle stabiliseerimiseks. Kuid kõigist probleemidest hoolimata uut krahhi uuel aastal ei tule. Ka meie majandus ei kasva vähem kui tänava, pigem protsendipunkti või kahe võrra rohkem. Teisalt suureneb samavõrra hoogsamalt ka THI ja meie vajadus oma produktiivsust suurendada.

HEIDO VITSUR

Arengufondi majandusekspert

„Suhteliselt rusuv on

Nii head kui ka halba

Lõppevat aastat mõjutas Eesti väärtpaberiturul tooniandvalt riigi soovimatus viia talle kuuluvate äriühingute vähemusosalusi börsile. Teine negatiivne trend seostub samuti riigiga: vastu on võetud mitu seadust, mis nõrgestavad usaldust väärtpaberituru vastu. Ka positiivse külje pealt saab vallitsuse samme esile tuua: eraisikutele muutub investeerimine ning optioonide maksustamine senisest tunduvalt soodsamaks ja mõistlikumaks. Teine lõppeva aasta positiivne trend on seotud meie kohalike investorite huvi taastumisega väärtpaberituru vastu. Eelolevale aastale mõeldes loodan, et riigikogu parandab perekonnaseaduse apsakad ning valimiste järel jätkub valitsusel julgust tulla tagasi riigiosaluste börsile viimise teema juurde. Euroola ja OECD-ga liitumine on hea alus uute investeeringute ja investorite siiatoomiseks, selleks on aga vaja ka uusi era- või riigiosalusega börsifirmasid.

ANDRES ALBER

NASDAQ OMX Tallinna juhatuse esimees

ei ole suutelised sotsialismiteelt tagasi pöörduma. Ma ei väida, et see kuskil kehtiks, aga tee on olnud sinna. Ning selles mugavuses ja loiduses peab Euroopa kõvasti järele andma, kui ta tahab konkurentsivõimeline olla. Kui Euroopa seda ei suuda, mõjutab see ka meid.

Mis te arvate, kas heaoluühiskond ei saa sellisel kujul enam jätkuda?

Inimkond ei saa üldse sellisel kujul jätkata ning Euroopa on esimene, kuhu see teadmine pärrale jõuab.

Puhtrahanduslikult ei ole Euroopa tasakaalustamatus suur: jooksevkonto on tasakaalus, Euroopast kui piirkonnast ei voola raha välja. Probleemiks on hoopis riikidevaheline tasakaalustamatus – see, kuidas reformidega toime tulla.

Saksamaa, kelle sotsiaalsüsteemi on kritiseeritud kui kulukat ja keerulist, on siiski suutnud hoida näiteks tööjõukulusid ühiku kohta vaos, palju paremini kui teised riigid. Saksamaa on väga tõhus eksportija. Ka nii saab kokkuvõttes hakama, kuigi kogu Euroopa seda mudelit kopeerida ei suuda.

Euroopa riikide praegune eesmärk on vähendada eelarve puudujääki, mitte jõuda plussi. See tähendab ju, et võlg kasvab edasi.

See on jah nii, et kolmeprotsendilist miinust käsitatakse kui väljapääsu. See tähendab pidevat laenukoormuse suurenemist – suhteliselt rusuv on see, mis toimub. Meie põhimure on hoida reformimismeeleolu üleval ning toetada Euroopat siseotsuste tegemisel.

Mida on meil õppida kriisist Iirimaa, mis on pikki aastaid olnud meie eeskuju? Iirimaa on hea valitsemiskvaliteediga,

FOTO: ÄRIPÄEV

nad teevad eelarve parandamisel õigeid valikuid. Nad on arenenud liiga kiiresti, meiega samas tempos, kuid liiga kiiresti on arenenud ka nende finantssektor. Meil seda ohtu ei ole.

Esimene asi on see, et me võiksime finantskeskuse jutu ära unustada. Kaks väga rikat riiki on juba selle õnge läinud: üks on Island, teine Iirimaa. Nad on palju rikkamad kui Euroopa riigid keskmiselt, aga finantssektori paisumine on väga suur risk.

Õppida saame seda, et kinnisvaramulli näeme kainemalt pärast järgmise aasta riigikogu valimisi. Samas ei ole vaja midagi äärmuslikku teha ega otsustada. Panganormatiivid olid ju karmid ennegi ja uut laenuubumi ei ole näha, selliseid kordusi ei tule. Meie panganduse stabiilsus on hoopis teine, seal ongi erinevused Iirimaa.

Iirimaa on meie eeskuju siis, kui võtta ära Iiri pangandus ja kui võtta ära liiga kitsas maksubaas, mis neil oli. Tulumaksu maksab Iirimaa pool rahvast ja neil on maksuerandeid, mis tekitavad eelarvesse

see, mis toimub.”

auke ega anna midagi ka sotsiaalselt tagasi. Iirimaa on näide, kus nullkäibemaksu juures on toiduained Euroopa ühed kallimad.

Nii et 2013. aastal kavatsete Eesti riigielarve plussi viia?

Seda küll, aga märtsikuu on vahel – ma ei tea ette, mis juhtub. Kui kuulsin röögatusi, et makse tuleb alandada mitte võimaluse korral, vaid võimalusest sõltumata, siis see on piinlik.

Kas see tähendab, et eelarve kulude pool jääb samaks, ent te eeldate tulude kasvu?

Protsentuaalselt on riigi tegevuskulud

külmutatud. See on karm otsus – varem on neid tugevasti vähendatud ja riigile on laotud selga uusi ülesandeid. Väga karm on hoida neli aastat tegevuskulusid paigal. Aga me hoiame seda joont. Uut kärpelainet ühiskond ei taha ja me ei tahaks luua ka demoraliseerivat meeleolu. See võib tekitada olukorra, et tuleb uus valitsus, kes teeb hoopis hullemaid otsuseid.

Aga muus mõttes – eks investeerimisvajadus pitsitab. Üldiselt on kulutase üks asi, ent me peame tegelema ka kulu sisuga. Maksuerandid on samuti kulu sisu. Pole mõtet puistata raha kõigile, vaid jagada pigem suunatult.

Käibemaksuerandi kohta võiks kokku

Sõltume teistest

Väliskeskond oli meie jaoks tänava soodne. Suur küsimus on nüüd see, kui kaua meie põhilistel väliskaubanduspartneritel ja võlausaldajatel nii hästi läheb. Asjaolu, et Rootsi on peaaegu ainus maa, kus kinnisvarahinnad viimase paari aasta jooksul langenud ei ole, viitab sellele, et ega seal enam palju paremaks minna ei saa. Selles on oma oht, mida tuleks järgmisel aastal silmas pidada.

HARDO PAJULA

FOTO: ARI PÄEV

SEB Panga analüütik

Laenud
Hoiused
Väärtpaberid

LHVpank

Tutvu finantsteenuse tingimustega lhv.ee ning vajaduse korral konsulteerige meie asjatundjaga.

Tuleb hea aasta

Eesti on tänava üllatanud rahvusvahelist üldsust positiivselt nii oma majanduskasvu kui ka ekspordija tööstustoodangu mahtudega, mis on ELi riikide seas parimad näitajad. Nordea prognoosib järgmiseks kaheks aastaks Eestile üle 4 protsendi kasvu ning ekspordipõhise taastumise jätkumist, kusjuures 2011. aastal peaksid kasvu toetama ka investeeringud ning järkjärguliselt kasvav eratarbimine. Tööpuuduse vähendamine ja sissetulekute taastumine kriisieelsele tasemele nõuab mitut üle 4-protsendilise majanduskasvuga aastat. Suure löhe vähendamine praeguse tööpakkumise ja nõudluse vahel eeldab ehitus- ja tööstussektori mahtude taastumist ning laiemas plaanis töötajate kutseoskuste paranemist. Vajalikud on ka ümberõpe ja muutused haridussüsteemis, mis on olemuslikult pikaajalised protsessid. Kiirest kasvust hoolimata tuleb anda endale aru, et oleme veel kaugel kriisieelse majandusaktiivsuse tasemest. Kokkuvõttes ootame, et 2011. aasta tuleb Eesti jaoks hea, kasvavad elanike sissetulekud ning ka probleemne töøjõuturu olukord paraneb tänu uute töökohtade lisandumisele.

OLAVI PAKKONEN

Nordea jaepanga juht

leppida, et see on rumalus. See on jällegi raha tuulde loopimine, millega pole sotsiaalvaldkonnal mingit pistmist. Alles jäänud eranditest on ainuke mõistlik erand ravimite väiksem käibemaks. Aga olgem ausad, see kõik on lobi. Kui me tahame, et riik suudaks rahakasutust vaos hoida ja raha paremini fookusseerida, siis peame rumalustest loobuma.

Mida veel maksunduses muuta?

Meil on tööjõumaksude probleem. Nendega ei ole midagi väga hullu lahti, aga vinti ei tohi üle ka keerata. Soov oleks kanda siiski maksukoormus sealt ära. Seejärel on kohe vaja lahendada haigekassa ja pensionikulude probleem. Haigekassa

ongi kõige kriitilisemas olukorras, sest seal on sisemine inflatsioon: tulevad kallimad asjad ja vanu inimesi on samuti järjest rohkem.

Aga pensionid? Pensionäride arv töötajate kohta kasvab ju järjekindlalt.

Oleme tõstnud pensioniiga, praegu juba kolme kuu kaupa, ning aastal 2016 hakkab kerkima ka üldine pensioniiga. Need otsused on pehmes vormis olemas. Euroopa teeb äkilisemaid samme, näiteks Iirimaa tõstab pensioniea 68 aastale. Eesti keskmine eluiga ja inimeste tervis ei luba samas tempos kaasa teha.

Meil on edukalt läbitud pensionireform, mis jõuab paarikümne aasta pärast tasakaalu. Kuidas see aeg üle elada? Tuleb ausalt tunnistada, et need kulud ongi riigil suured ning kõik sõltub sellest, kas ollakse valmis mujalt kokku võtma või tu-

leb peale maksta. Ma eelistaksin muidugi kokkuleppeid mujalt kokkuvõtmises.

Kas tarbimismaksude osakaalu kasv ei tekita kriiside ja majandustõusu ajal riigieelarves suuri kõikumisi?

See on müüt. Tegelikult hinnatakse tarbimismaksude stabiilsust mitte väiksemaks, vaid suuremaks. Kui tulumaksu laekub pisut aeglasemas tempos, siis vääramatult vähenevad nii firmade kasumid kui ka üksikisikute tööhõive ja palgad.

Tarbimist hoiavad inimesed normaalsel tasemel, kui teatud sajamisidokid kõrvale jätta. Kuid sellisel kujul ei ole neid tulemas, normaalne tarbimine säilib. Mõõna- de ajal on ikka säästetud ja hoitakse min-

gi tarbimistase. OECD ütleb, et kõige stabiilsem maks on varamaks, järgmised on tarbimismaksud.

Milline tuleb järgmine aasta Eesti majandusele?

Ees on tuntav kasv ja tööhõive paraneb tasapisi. Majanduse struktuurimuutused ei ole olnud revolutsioonilised ja töøjõud ei ole oma oskustes inertne. Samas peaks sisenõudlus kasvama ka tarbimise aspektist. Eelkõige tahaksin näha investeerin- gute kiiremat lisandumist – lootust on, aga eks ole näha, mida teised Euroopa riigid teevad. Võib-olla olen ma Euroopa probleemides rahandusministrina liiga kinni, aga see on see elu, mida ma elan: kogu aeg kuulen teiste riikide hädadest. Ehkki meil endal on hea, sõltume me teiste heaolust väga palju. **I**

max.ee

Alati parim valik Delli äriklasi sülearvuteid

Võin julgelt öelda, et MAX 123 pakub parimaid – Eesti turu jaoks toodetud, vaieldamatult premium-äriklasi Delli sülearvuteid. Samuti olen väga rahul ka MAX 123 kiire ja asjatundliku arvutite järelteenindusega.

Margus Mölder
IT Juht · Mecro AS

Dell Vostro V13

13,3" ekraaniga sülearvuti

- alumiiniumist kaas ja metallist hinged
- magneesiumsulamist puuteplaat
- üliõhuke - 1,87 cm
- kaal 1,6 kg
- Windows 7 Professional

Dell Vostro 3500

15,6" ekraaniga sülearvuti

- Intel i3 protsessor
- eesti klaviatuur
- matt ekraan
- Windows 7 Professional

ÄRIKLASSI LIPULAEV
SPETS. EESTI TURULE

Dell Latitude E6410

14,1" ekraaniga sülearvuti

- 5 aastat tootjagarantiid
- Intel i5 protsessor
- eesti klaviatuur
- ID-kaardi lugeja
- dokitav
- Windows 7 Professional

Euroks vahetatud
valuutade vahetuskursid

	BEF (Belgia frank) 40,3399
	DEM (Saksa mark) 1,95583
	IEP (Iiri nael) 0,787564
	GRD (Kreeka drahm) 340,750
	ESP (Hispaania peseeta) 166,386
	FRF (Prantsuse frank) 6,55957
	ITL (Itaalia liir) 1936,27
	CYP (Küprose nael) 0,585274
	LUF (Luksemburgi frank) 40,3399
	MTL (Malta liir) 0,429300
	NLG (Hollandi kulden) 2,20371
	ATS (Austria šilling) 13,7603
	PTE (Portugali eskuudo) 200,482
	SIT (Sloveenia tolar) 239,640
	SKK (Slovakkia kroon) 30,1260
	FIM (Soome mark) 5,94573

euro

EESTIS HAKKAB 1. JAANUARIL 2011 KEHTIMA EUROOPA LIIDU ÜHISRAHA EURO, MIS MUUDAB ARVELDAMISE TEISTE EUROALARIIKIDEGA LIHTSAMAKS.

EURO VÕETI VIRTUAALSE vääringuna kasutusele 1. jaanuaril 1999 ja sellest sai üle 300 miljoni europlase ühisraha. Euro sularaha lasti ringlusse 1. jaanuaril 2002, mil see võeti fikseeritud vahetuskursside alusel kasutusele riikide omavääringute asemel.

Praegu kehtivad euro pangatähed ja mündid seadusliku maksevahendina 16 riigis Euroopa Liidu 27 liikmesriigist, sealhulgas euroala riikidele kuuluvates või nendega seotud ülemeredepartemangudes, territooriumidel ja saartel. Need riigid moodustavad euroala.

Ametliku kokkuleppe alusel Euroopa Ühendusega on euro kasutusel ka Monacos, San Marinos ja Vatikanis. Samuti kasutavad eurot Montenegro ja Kosovo, ehkki nende riikidega puudub ametlik kokkulepe.

Alates 1. jaanuarist 2011 on Eestist Eu-

roopa majanduspiirkonna riikidesse internetipangast ja pangakontoris eurodes tehtavad tavamaksud mitu korda odavamad, st sama teenustasuga, mis praegused samasugused Eesti-siseseid maksed. Eesti pankade klientidele kaob ka teenustasu Euroopa-sisestelt laekumistelt, sest eurolaekumine hakkab maksma sama palju kui senine kroonilaekumine.

Muudatusest arveldustes võidavad nii Euroopaga äri tegevad ettevõtted kui ka eraisikud. Seni algasid Euroopa majanduspiirkonna riikidesse tehtavate euromaksete hinnad enamikus pankades 30 kroonist. Muudatusi Euroopaga arveldamise kiiruses eurole ülemineku kaasa ei too. Eesti-sisene teenustasu kehtib Euroopa majanduspiirkonna sisestele kuni 50 000 euro suurustele tavamakssetele, millele on märgitud korrektne IBAN- ja BIC-kood. **I**

Maison Fondée en
1765

Hennessy

COGNAC

— Silmapaistvalt luksuslik —

Rahha sõjas

AJAL, MIL EESTI LOOBUB OMA RAHVUSLIKUST VALUUTAST, PROOVIVAD PALJUD RIIGID ÜKSTEISE VÕIDU KAHANDADA KUNSTLIKULT OMA VALUUTA VÄÄRTUST, EESMÄRGIGA SAAVUTADA SEL MOEL RAHVUSVAHELISES KAUBANDUSES KONKURENTSIEELIS. ALANUD ON VALUUTASÕDADE AJASTU.

KÕIGE TERAVAMA tähelepanu all on olnud USA ja Hiina vastasseis, kuid oma roll on selles loos mängida ka Suurbriitannial, Jaapanil, Mehhikol, Indoneesial, Brasiilial ja veel mõnelgi teisel riigil. Siinkohal keskendume USA-Hiina konfliktile.

Hiina möödub USA-st

Hiinas alustati 1978. aastal kommunistliku partei toonase juhi Deng Xiaopingi eestvedamisel turumajandusele suunatud reformide elluviimist, mille eesmärk oli muuta stagneeruv plaanimajandus modernseks turumajanduseks, mis suudaks näidata hoogsat kasvu ja tõsta hiinlaste elatustaset. Reformide käigus

dekollektiviseeriti esmalt põllumajandus, millele järgnesid välisinvesteeringutelt piirangute kaotamine ning eraettevõtluse lubamine. Reformide teises faasis erastati või renditi välja riigile kuulunud tööstused, elimineeriti seni kehtinud hinnakontrollid, kaitsemeetmed ja vähendati regulatsioone.

Reformide tulemusena on Hiina majandus teinud viimase paarikümne aastaga läbi meeletu arengu. Alates 1989. aastast on Hiina majandus kasvanud aastas keskmiselt 9,3%, saavutades oma tipu 1992. aasta detsembris, kui SKT suurenes inflatsiooniga kohandatult 14,2%. Augustis 2010 möödus Hiina majandus suuruselt teisest majandusest, Jaapanist. Gold-

RS

TEKST: RISTO SVERDLIK

Risto Sverdlík on LHV Panga valuutaturgude analüütik.

Sõbrad või vaenlased:

Hiina ja USA majandus on sedavõrd läbi põimunud, et Ameerika Ühendriikide president Barack Obama ja Hiina Rahvavabariigi president Hu Jintao peavad ka teineteisega sõbralikke vestlusi pidama.

man Sachsi peaökonomisti Jim O'Neilli hinnangul jõuab Hiina 2027. aastaks ette ka USA majandusest.

Tänapäevaks on Hiinast saanud maailma suurim tarbekaupade tootja ja eksportija, peale selle on Hiina võtnud USA-lt üle suurima autoturu positsiooni. Hiina oktoobrikuu kaubandusbilansi ülejääk oli 27 miljardit dollarit, suurenedes septembriga võrreldes ligi 60%. Lisaks kõigele on Hiina maailma põhiline kreditor, kellele kuulub umbes 900 miljardi dollari väärtuses USA võlakirju. Hiina välisvaluutareservid ulatuvad koguni 2,65 triljoni dollarini ning hiinlaste bruto säästumäär on hinnanguliselt 50% SKT-st.

Täielikuks kontrastiks Hiinale on Ameerika Ühendriigid, millest on tänapäevaks saanud maailma ajaloo suurim deebitorriik: USA välisvõlg küündib novembri seisuga 13,7 triljoni dollarini ja see suureneb 2020. aastaks hinnanguliselt 20 triljoni dollarini. Nii erasektor kui ka riik on pikka aega võlgu elanud ning kulutanud laenuraha põhiosas

tarbimiseks. USA kaubandusbilans oli septembris 44 miljardi dollariga puudujäägis. Selline olukord on pikas perspektiivis jätkusuutmatu, mida oli hiljuti sunnitud tunnustama ka USA keskpanga juht Ben Bernanke.

Valuutasõdade sisu

Siin peitubki nn valuutasõja olemus: suure kaubandusliku puudujäägiga USA süüdistab suure kaubandusliku ülejäägiga Hiinat valuuta vahetuskursi manipuleerimises, sest see annab Hiina tootjatele rahvusvahelisel turul teatava konkurentsieelise. Teisest küljest süüdistab Hiina suure kaubandusliku puudujäägiga USA-d ohtlikult lödva monetaarpoliitika ajamises, mis tekitab omakorda globaalseid majandushäireid. Õigus on mõlemal.

Kui Hiina soovib olla turumajanduslik riik (eirates nende poliitilist olukorda), peakski ta lõpetama valuuta manipuleerimise ja laskma turumehhanismidel määrata oma valuuta „õige” väärtuse. Osaliselt on hiinlased seda juba teinud: Hiina keskpank on alates juunist lasknud jüaa-

ni kursil vabamalt kõikuda ning jüaan on selle ajaga dollari suhtes 2,6% kallinenud. Analüütikute hinnangul jätkab jüaan kallinemist ka tulevikus.

Trükimasinatele tööd

Tunduvalt suuremat furoori on tekitanud USA Föderaalreservi viimaste aastate rahanduspoliitika, mis on majanduskriisi ainsa ravimina tunnistanud keinsianismi kuldreeglit. Selle järgi on kriisist väljumiseks vaja veelgi rohkem laenata ja kulutada – ning kui muu ei tööta, siis raha juurde trükkida. Alates 2008. aasta detsembrist on USA keskpank lisanud turgudele rekordkoguse likviidsust,

paisutades bilansimahu mõne kuuga 900 miljardilt dollarilt 2,3 triljonile dollarile.

2010. aasta novembris teatas USA keskpank, et kavatseb ergutada majandust veel 600 miljardi dollariga, mis suunatakse valitsuse pikaajalistesse võlakirjadesse. Keskpank üritab selle sammuga alandada niigi rekordmadalal tasemel olevaid intressimäärasid, et muuta laenamine ettevõtetele ja majapidamistele soodsamaks – lootuses, et sellega taastub majanduse kogunõudlus ning uus majanduskasv saaks alata.

10-protsendise töötuse määra tingimustes peab keskpank üheks kaalukaks ohuks hindade liiga väikest tõusu.

Jüaan jätkab ilmselt kallinemist ka tulevikus.

PHOTO: SCANPIX

Päike tõuseb idast:

Ehkki USA on sõjaliselt endiselt maailma võimsaim impeerium, liigub majanduslik raskuskeske järjest enam Aasia poole.

Ametlik tarbijahinnaindeks, mis ei arvesta toiduainete ega energiahindu, oli oktoobris 0,6%. Keskpanga ökonomistid on ilmselgelt reaalsusest irdunud, sest päriselus on toiduhinnad USA-s kerkinud aastaga keskmiselt 48%, energiahinnad 23%, looma- ja sealih hind 29% ning suhkur ja kohv on kallinenud 36%.

Mis saab edasi?

USA Föderaalreservi poliitika on pälvinud väga teravat ja õigustatud kriitikat nii kodumaal kui ka võõrsil. Valuutasõdade kontekstis tekitab just Föderaalreservi likviidsuse lisamine üleilmseid probleeme, sest majandusse süstitud kapital otsib USA kõrval tulusamaid investeerimisvõimalusi. Sellisteks sihtmärkideks on ennekõike arenevad turud, kus võib sissevoolav n-ö kuum kapital aga tekitada teatud varaklassides uusi mulle ning kergitada märkimisväärselt kohalikku hinnataset.

Arenevad turud on USA keskpanga rahapumpamise negatiivsete mõjude neutraliseerimiseks juba kehtestanud oma vastumeetmeid. Mitmesuguseid kapitalipiiranguid on potentsiaalsete varamullide vältimiseks teiste hulgas kehtestanud Mehhiko, Brasiilia, Indoneesia, Lõuna-Korea, Tai, Peruu ja Hiina. Hiinas on inflatsioonimäär kerkinud juba 5,1% peale ning sealne keskpank on surve alandamiseks suurendanud pankade reservinõudeid tänavu viiel korral.

Kaubandussõda silmapiiril

Kõige halvemal juhul – ja see pole kaugeltki ebatõenäoline – eskaleerub praegune valuutasõda sarnaselt 1930. aastate sündmustega täiemahuliseks kaubandussõjaks, kus (suhteliselt) vabakaubanduslik süsteem asendub proteksionistliku turukorraldusega. Sellises olukorras jäävad kaotajaks paraku kõik pooled. Osaliselt liigutaksegi selles suunas. USA kongressi

juba läbis ja nüüd on senatisse jõudnud seaduseelnõu, millega tahetakse kehtestada kaubandussanktsioone nende riikide vastu, keda kahtlustatakse valuutakursi manipuleerimises.

Ehkki USA on sõjaliselt endiselt maailma võimsaim impeerium, liigub majanduslik raskuskese järjest enam Aasia poole. Nobeli majanduspreemia laureaat Paul Samuelson kirjutas paar kuud enne oma surma ilmunud artiklis: „Viimase tuhande aasta jooksul on alati olnud just ekspordipõhine kasv see, mis on viinud arenenud riikide tehnoloogiat imiteerivad haritud, kuid madala palgatasemega populatsioonid konkurentsivõime poolest rikastest riikidest lõpuks ette. See oli varem nii ja saab olema alati ka edaspidi.”

Ja lõpetuseks võib parafraseerida tuntud investori Jim Rogersi ennustust: 19. sajand kuulus Suurbritanniale, 20. sajand Ameerika Ühendriikidele ning 21. sajand kuulub Hiinale.

Eesti suurim töotervishoiuettevõtte kannab nüüd nime Qvalitas Arstikeskus AS

Seni Medicover Eesti AS ja Karell Arstikeskus OÜ nime all tegutsenud tervishoiuettevõtted tegutsevad alates **1. jaanuarist 2011 Qvalitas Arstikeskus AS** ärinime all.

Uuenduse põhjuseks on viimaste aastate jooksul teadliku ja sihipärase tegevuse tulemusena toimunud laiendamine ja teenusteportfelli mitmekesistumine. Muu hulgas liitis Medicover endaga möödunud aastal Karell Arstikeskuse ja loobus nüüd Eesti kapitali omanduses olevana rahvusvahelisest frantsiisist – et olla sõltumatu tervishoiuettevõtte. Selle kõige tulemusena oleme täna Eestis suurim töotervishoiuteenuse pakkuja koos kiiresti kasvava ja püsikliente väärtustava pere-, üld- ja eriarstiabi teenuste praksisega.

Nüüd kõik ühe brändi all.

Panustame omadele!

Andrus Veerpalu

TRIOBET

**Triobet – Eesti Suusaliidu sponsor ja
pühendunud Eesti spordielu toetaja**

Valitseja

PÄRAST MUISTSE VABADUSVÕITLUSE KAOTAMIST ALGAS EESTLASTEL SEITSE SAJANDIT KESTNUD PERIOOD, MIL ME POLNUD OMAL MAAL VALITSEJAD EGA SAANUD KA OTSUSTADA, MILLIST RAHA KASUTAME.

MUISTSE ISESEISVUSE kaotamise järel läks Eesti ala väliskaubandus elukutseliste, peamiselt saksa soost kaupmeeste kätte. Pärismaalaste osaks jäi maksta makse isandaile, kümnist kirikule ning varustada oma saadustega kasvavaid linnu ja rikastuvaid kaupmehi. Kujunes välja siseturg, mis vajas toimimiseks raha.

ja Tallinnas, pisut hiljem ka Tartus ja vist isegi Haapsalus. Peamised rahapajad asusid siiski Tartus ja Tallinnas. Kui 1332. aastal kuningavõim Taanis lakkas, kadus sellega Tallinna mündiisand ja müntimine linnas katkes. Umbes samal ajal lõpetati see ka Tartus. Kasutusele tuli võõras raha, mis oli vermitud Põhja-Saksa linnades ja Visbys.

Tekkis vajadus oma raha järele
Rahalöömise õigus oli keskajal ülimald privileege, mida evisid üksnes kroonitud pead ja riigivürstid. Meie kandis oli see õigus Taani kuningal, Riia (pea)piiskopil, Tartu, Saaremaa ja Kuramaa piiskopil ning Saksa ordul Liivimaal. Kõik nad löid raha juba 13.–14. sajandil. Siinsed esimesed mündid olid kaduvväikesed ja -õhukesed ühepoolised **brakteaadid** penni nimiväärtuses, mida algul vermiti Riias

Ent 1361. aastal vallutas Taani kuningas Valdemar IV Läänemere olulisima hanسالinna Visby ning vallandas sellega Hansa Liidu sõja Taani vastu. Visby tähtsus, mis ilma selle sündmuseta oli allakäigul, vähenes nüüd otsustavalt. Linna rüüneris ka taanlastele makstav suur kontributsioon ning paljud kaupmehed kolisid ära Tallinna. Visby ilusaid öörtugmünte, mida kutsuti Gotlandi järgi ka **gootideks** ning mis olid Liivimaal käibel ja hinnas,

16

TEKST: IVAR LEIMUS

Eesti Ajaloomuuseumi teadur.

raha

mere tagant enam juurde ei tulnud. Samal ajal koondus Liivimaa linnade kätte üha enam kontroll Hansa Venekaubanduse üle.

Tallinna rahapaja

Kõik see tekitas vajaduse hakata uuesti oma raha valmistama. Alguse tegi ordumeister Arnold von Vietinghoff, kes investeeris Tallinna rahapajasse 1000 marka. Teist samapalju lisas linna raad ning 1363. aastal läkski müntimine Tallinnas jälle lahti. Eeskätt löödi oörtugeid, mis kandsid alamsaksa keelepruugis artigu nime, kuid peale selle ka neist kuus korda odavamaid nn seestlinguid. Viimaste eeskuju pärines Pommerist, kus taolisi mündikesi kutsuti *Vinkenauge*'deks ehk vindisilmadeks. Umbes aasta pärast hakkas taas oma artiguid ja penne vermima ka Tartu piiskop. 1390. aastatel lisandusid neile mündisortidele Lübecki pennide eeskujul tehtud *libisched*. Nõnda valmistati Liivimaa linnades juba 14. sajandi lõpus kolmes nimiväärtuses münte, mis oli Põhja-Euroopa kontekstis vägagi edumeelne. See-eest oli rahaarvestus meie arusaamade järgi vaevu mõistetav.

Rahamarka loeti 4 veeringut, 36 killingit, 48 ööri, 144 artigut, 432 *libischet*, 864 seestlingut või 1728 penni, kusjuures veeringuid, killinguid ja ööre polnud olemas.

14. sajandi lõpus – 15. sajandi alguses tabas Euroopat sügav hõbedakriis, mis ei jätnud puudutamata ka Liivimaa. Väärismetall muutus kalliks, sellele lisandusid sisesõdadest ning 1410. aastal toimunud Saksa ordu hävitavast lüüasaamisest

Oma raha: Tallinna esimesed mündid vermis Taani kunigas Valdemar II 1220. aasta paiku (üal äärtes). Liivimaa brakteadi kaal oli vaid u 0,10 g (üal keskel). Tallinna sadam u 1860 (all).

Kettler: unikaalne Tallinna kulden Liivi sõja algusaastaist (vasakpoolsed).

Taaler: rahvusvahelises kaubanduses ja suurematel maksetel kasutati alates 16. sajandist taalreid, mida löödi peamiselt Madalmaades ja Hispaania kolooniates Ameerikas (parempoolsed).

tingitud rahamured. Kiire inflatsiooni tagajärjel vähenes raha väärtus kaks ja pool korda ning aastail 1422–1426 viisid Liivimaa maaisandad läbi rahareformi, üritades suurendada müntide väärtust endisele tasemele või isegi kõrgemale. Uued artigud pidid olema väärt mitte enam kolm, vaid tosinkond vana *lübische*'t, hinnad-maksud pidid aga jääma nominaalselt samaks. Kaupmeeskonna jaoks tähendanuks see kodumaise väljaveo neljakordset kallinemist ja ekspordivõime drastilist vähenemist, millega nad ei saanud kuidagi leppida. Et aga 12 *lübische*'t vastas täpselt arvestuskillingile, hakka-

Liivimaal, jätkus vaid pennide ja ajuti šerfide valmistamine, sedagi üsna tagasihoidlikus mahus. Liivimaa majandus hakkas jalgu alla saama alles 15. sajandi lõpuveerandil. Taastati killingite müntimine, kõigepealt Võnnus, kus paiknes ordumeistri residents, seejärel mujal. Ja ehkki uued rahad tehti salaja märksa kehvemast hõbedast kui vanad, ei kestnud nendegi valmistamine kaua. Asi oli selles, et iga tööga, sealhulgas müntimisega, kaasnesid paratamatud kaod ja kulud, mistõttu sai hõbedatarnija rahapajast müntides tagasi alati vähem hõbedat, kui sinna viis. Vahe katmiseks pidi ta tõstma

Ent siis sai otsa ka iseseisva Liivimaa riiklus.

sidki linnad uut artigut kutsuma hoopis sellest neli korda kallimaks killingiks, millega reform kukkus põhimõtteliselt läbi. Rahasüsteem lihtsustus. Marka läks nüüd 4 veeringut, 36 killingut, 108 penni ja 216 šerfi. Peale Tallinna ja Tartu hakkas uuesti tööle ka Riia müntla.

Hõbedasisaldus vähenes

Omajagu aeglustas inflatsiooni Euroopas kestnud hõbedapuudus. 15. sajandi keskel katkestati killingite verimimine kogu

oma tooraine hinda, mis tegi müntimise etteantud kaalu ja prooviga võimatuks ning tingis valmistatavate müntide järjekordse halvendamise.

Sama protsess jätkus 16. sajandil. 1515. aastal toimus järjekordne mündihälvendus, seekord avalik. See ei jäänud viimaseks: müntide hõbedasisaldust vähen dati veel 1531.–1532. ja 1553.–1554. aastal. Raha väärtuse pidev kahanemine tingis, et alates 1515. aastast valmistati ka suuremaid nimiväärtusi, veeringuid, Tallinnas

Rootsi raha: Rootsi riik hakkas esimesena Euroopas regulaarselt lööma vaskraha (vasakpoolsed).

Tallinnas hakati veeringuid vermima 1515. aastal (parempoolsed).

ja Tartus, ning koguni poolemargaseid Riias. Vähe sellest, Euroopa valitsejate eeskujul hakati lööma isegi suuri hõbedast taalritaolisi kinkemünte ja kuldraha. Viimast ennekõike Riias, sest Tallinna ainsad orduaegsed kuldmündid kuuluvad 1558. aastal alanud Vene-Liivi sõja algusaastatesse.

Sõda peeti juba keskajal peamiselt palgasõduritega. Ühtpidi oli see mõttekas, sest töö anti professionaalide kätte ning kohalik aadel pääses tulikast ja ohtlikust kohustusest. Teisalt teenisid soldatid ainult raha eest – kui polgukassa oli tühi, võisid nad suunduda ilma igasuguste hingepiinadeta oma endise vaenlase palgale. Just see asjaolu sundis maaisandaid sõjaloludes paaniliselt raha otsima. Sõjardite töötasuks münditi ära mitte ainult tavalised väärismetallivarud, vaid lausa kirikute ja gildide kuld ja hõbe. Nii kuldnatele kui ka kiirkorras vermitud ühe küljega hõberahadele, nn klipedele, kehtestati sundkurss, mis kutsus esile rahva pahameele ja tuli paar aastat hiljem kaotada.

Liivimaa lõpp

Ent siis sai otsa ka iseseisva Liivimaa riiklus. Algas aastakümneid kestnud poliitiliste segaduste ajajärk, mis päädis viimaks nn hea Rootsi ajaga. See algas Tallinnas ja Põhja-Eestis juba 1561. aastal. Aastal 1562 lakkas olemast ordu ning selle viimasest meistrist Gotthard Kettlerist sai Poola kuningale alluv Kuramaa hertsog. Saaremaa piiskopkond müüdi ära

FOTOD: EESTI AJALOOLMUESUM

Taani kroonile, kes saatis seda valitsema kuninga noorema venna hertsog Magnusse. Riia linn jätkas 1581. aastani vabalinana, siis aga alistus poolakatele. Nood omakorda üritasid oma raha lüüa juba 1572.–1573. aastal Riia külje all Dole linnuses. Hulk Liivimaa keskusi, neist tähtsaimad Tartu ja Narva, olid aastakümneid Ivan IV valduses. Kõik mainitud võimud peale venelaste vermisid siin oma raha.

Keskvoim asus olukorda peagi korraldama. Kui Rootsi kuningas Erik XIV kinnitas Tallinnale 1561. aastal müntimisõiguse, kirjutas ta linnale ette Rootsi mündialuse. Ent tallinlased tõlgendasid seda omamoodi ja jätkasid esialgu vanade nimiväärtuste valmistamist. 1560.–1570. aastatel pidas Rootsi mitut sõda ja riigis oli ennenägematu inflatsioon. Ehkki väiksemas ulatuses, ei jätnud see puutu-

Tartu turupäev: anno 1869. Käibel oli vene rubla.

Ise tehtud: riigi rahatähtede puudusel tehti Eestimaal oma maksevahendeid, nn kodurahasid.

Peeter I viis Venemaal sisse euroopapäraseid rahad.

mata Tallinnagi, kus hõbeda hind tõusis paarikümne aastaga neli ja pool korda. Alles Sigismund III-l õnnestus 1594. a kehtestada kogu riigis üks ja ühine Rootsi mündisüsteem selle markade ja ööridega ning seada rahandus õigeisse rööpaisse. Kuid 17. sajandil vähenes Tallinna tähtsus järsult, sest Venemaa boikoteeris Rootsi Läänemere sadamaid ning eelistas kaubelda Põhja-Jäämere kaudu. Linna majanduselu kängus, nõndasamuti rahalöömine. Müntmeistrid olid ametis üksnes ajuti ning lõpetasid enamasti pankrotis. Lõpuks, seoses tsentraliseerimispoliitika, ei kinnitanud keskvoim 17. sajandi lõpus enam linna müntimisprivileegi. Tallinna viimased teadaolevad rootsiaegsed mündid kannavad aastaarvu 1681.

Ehk pareminigi kui Tallinnal läks 17. sajandil Narval, mis oli Rootsi Ingerimaa keskus. Siin löid vennad ja raehärrad Numensid linna vapiga münte aastail 1670–1672, kuid lõpetasid samuti pankrotiga. Mis puutub Tartusse, siis see ei saanud oma müntimisõigust tagasi ei poolakailt ega hiljem rootslastelt.

Hoopis olulisemaks keskuseks kujunes nüüd Riia. Aastal 1581 kinnitas Stephan Batory linna müntimisõiguse, kuid kehtestas Poola-pärase mündisüsteemi. See jäi kehtima ka siis, kui Gustav II Adolf vallutas linna 1621. aastal Rootsile. Riia rahapaja töötas nimelt suurele Poola ja Leedu turule, kus oma peenraha tol ajal

peaaegu ei löödud, sest seda peeti majandusele kahjulikuks. 17. sajandil valmistati Riias hiigelkoguseid madalaproovilisi killinguid ja saadi sellest märkimisväärset tulu. Niisugune kasulik äri äratas koguni Rootsi keskvoimu tähelepanu ning aastal 1644 rajati Riiga ka kroonu müntla.

Alles Poola-Leedu loobumine lühinägelikust rahapoliitikast ning oma, lausa puhtast vasest killingite massiline emissioon lõpetas 1665. aastaks riialaste kasumliku äri. Üksikuid hõbemünte ja kullast tukateid vermiti seal veel Põhjasõja ajal, viimased 1707. aastal.

Vene aeg

Suur Põhjasõda viis Rootsi Balti kubermangud Vene kotka tiiva alla. Uus keskvoim oli veelgi tsentraliseeritum kui endine ja mingit kohalikku isetegevust ei sallinud. Tõsi, Vene valitsejate plejaad oli peaaegu kogu 18. sajandi läänemeelne ning säilitas palju kohalikke privileege, kuid mitte müntimisõigust. Seevastu käibisid pikka aega mitmesugused Euroopa, eelkõige naabermaade mündid igapäevaselt kõrvuti Vene kopikate-rubladega.

Taalersüsteemne rahaarvestus oli meil nii levinud, et keisrinna Jelizaveta emiteeris Balti kubermangude tarbeks 1757. a koguni erilise mündiseeria – livoneesid. Need mõeldi vermida 1, 1/2, 1/4, 1/24 ja 1/48 taalri väärtuses, nagu see oli tavaks läänes. Kuid et Vene rubla ei vastanud täp-

selt taalrile, tehti vajalikud ümberarvutused ja saadi selle tulemusel üpriski veidrad nominaalid, nagu 96, 48, 24, 4 ja 2 kopikat. Õige pea selgus paraku, et uute müntide väärtus oli arvatud tagurpidi ning nende valmistamine kui riigikassale suisa kahjulik tegevus lõpetati. Rohkem Vene riik Baltikumi jaoks omaette raha ei löönud. 19. sajandil kinnistus kohalikus käibes lõplikult Vene raha, mida valmistati juba alates 1769. aastast ka paberku-püüride, nn assignaatide kujul.

Vale oleks siiski arvata, nagu piirdunuks sisekäive Eesti- ja Liivimaa kubermangudes ainuüksi sellega. Arvukad sõjad ning riigi väär rahanduspoliitika 18. sajandi lõpul ja 19. sajandi algul viis metallvahetusraha ringlusest. Seetõttu asusid Eesti ja vähemal määral Läti linnade klubid, seejärel aga ka magistraadid, ettevõtted ja koguni postijaamad väljastama oma maksutähti, saades selleks 1811. aastal koguni tsaari kõrge kinnituse. Riigi rahanduse korrastudes kõrvaldati need järgnenud aastakümnetel ringlusest, kuid mitte kõikjal ühesuguse eduga.

Krimmi sõda põhjustas uue sularaha-nappuse 1850.–1860. aastatel ning taas ilmusid käibele mitmesugused surrogaat-kopikad-rublad, seekord peamiselt kaupmeeste algatusel. Osa ettevõttest, näiteks Narvas, jätkas oma žetoonide kasutamist isegi 20. sajandil. Nendega tasustati töötajaid ja need kehtisid ainult vabrikus. Nii sai omanik väljamaks-tud palgaraha riskivabalt tagasi.

Uus rahanduspoliitika

Kui raha valik sisekäibes tegi keskajast uusajani läbi väga suuri muutusi, siis väliskaubanduses oli pilt suhteliselt püsiv. Kuni 16. sajandini olid siin ülekaalus kuldmündid. Esimesed 50 arvatavasti Bütsantsi päritolu kuldraha tõi paavsti juurest koju kaasa juba liivlaste vanem Kaupo 1204. aastal. 13. sajandi Itaalias, seejärel aga paljudes teisteski Euroopa maades hakati lööma oma kuldrahasid – floriine, tukateid, kuldnaid jne.

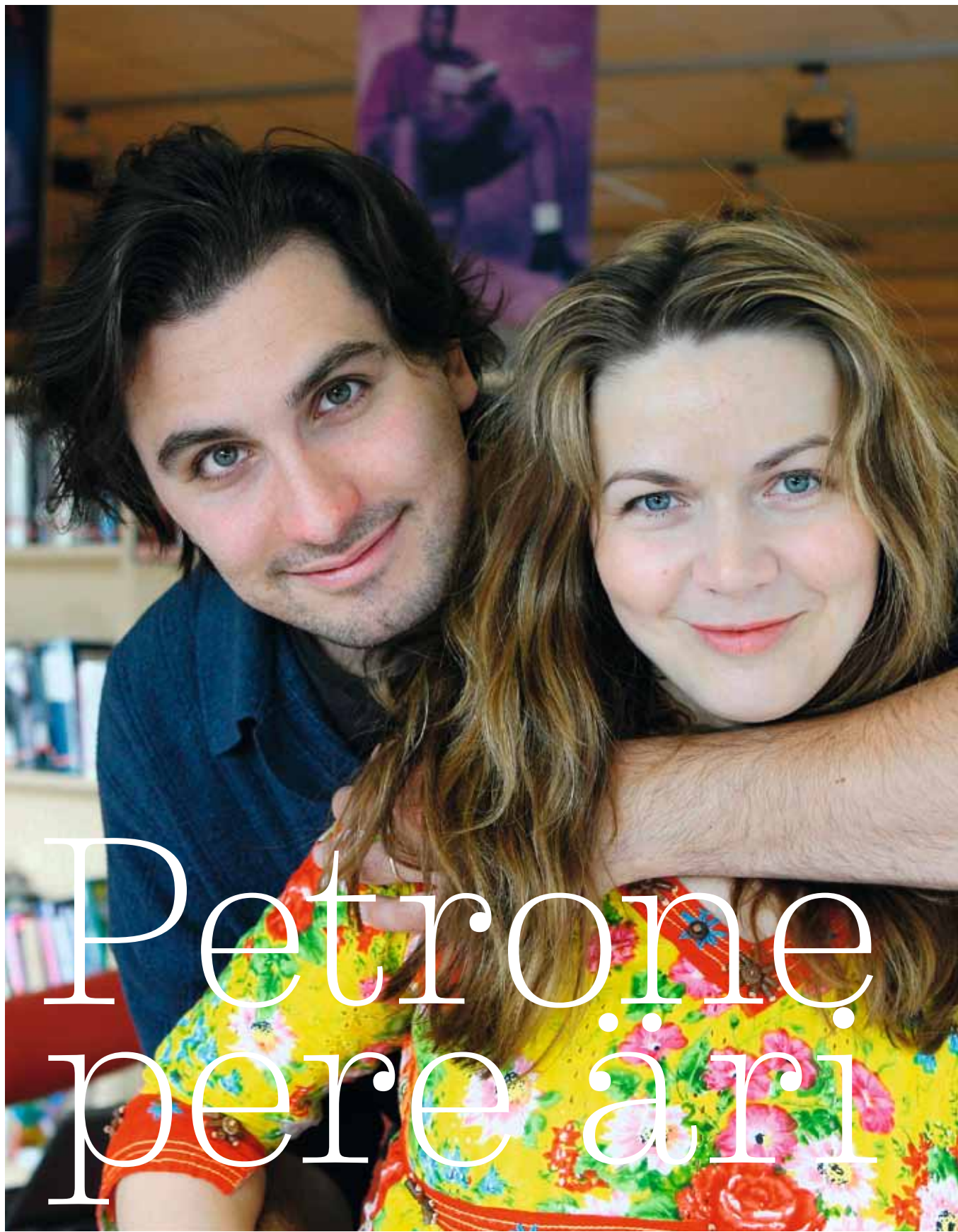
Et erineva kaaluga mitmesuguseid kuldmüntide liikus ringi väga palju, oli liht-rahvast hõlbust nendega petta. Sestap kee-lati kullaga maksmine näiteks Liivimaa talupoegadel ära ning sisemaal liikus kuld ainult kaupmeeste ja aadlike käes. Nemadki kasutasid raha väärtuse määra-miseks erilisi kaalusid ja vihte. Alates 15. sajandist hakati avaldama spetsiaal-seid kursitabeleid, millest sai äritegevu-ses joonduda.

16. sajandi algupoolel levisid Lääne-Euroopas järjest enam kuldnate hõbeda-sed ekvivalendid, nn kuldenkrossid, mis peagi said taalri nime. Ajapikku hakkas nendegi kaal üha enam kõikumama, kuid

oma koha nii rahvusvahelises kui järjest enam ka varakamate klasside sisekäibes säilitas taaler kuni 19. sajandi teise poole-ni. Alles alates 1870. aastatest esile tõus-nud teedrajav uus arusaam fiskaalpoliiti-kast – kulla alusel emiteeritud ja vabalt kullaks vahetatav raha, mitmesugused valuutaliidud jms – tõukas vanad rahvusvahelised mündisordid pjedestaalilt. **I**

Kõva raha: 200 rubla oli Venemaal väga suur raha. Paberraha aastast 1820.

Petronie pereări

PEREKOND PETRONE OLI SUNNITUD ASUTAMA OMANIMELISE KIRJASTUSE SEETÕTTU, ET OLEMASOLEVAD KIRJASTUSED KEELDUSID AVALDAMAST NENDE ESIMEST MENUKIKS OSUTUNUD RAAMATUT „MINU AMEERIKA”. PÕHJENDUS OLI LIHTNE: UUS ŽANR TUNDUS KIRJASTAJATELE VÕÖRAS.

PRAEGUSEKS ON ESIMESEST raamatust kasvanud välja menukas sari, milles inimesed kirjutavad oma kogemustest ja elust maailma eri riikides. Sarja taga on üha edenev kirjastus Petrone Print.

Maailmakodanike kohtumine

Epp Petrone on ajakirjaniku taustaga. Ta on töötanud nii raadios ja televisioonis (TV3) saadete toimetajana kui ka kirjutas pressis, näiteks ajakirjas Favoriit ja naisteajakirjades.

2003. aastal valiti ta Soome välisministeeriumi korraldatud noorte väliskorrespondentide programmi. USA-st võitis konkursi tema tulevane abikaasa Justin Petrone. „Seal, rahvusvahelise seltskonnaga kuu aega Soomes ringi sõites, me tutvusimegi,” mainib Epp. Justin oli muusik ja äsja lõpetanud Washingtoni ülikooli ajakirjaniku eriala.

„Ta oli minuga võrreldes alles algaja ajakirjanik, aga mingis mõttes olime sarnased: mõlemad otsisime maailmas midagi uut ja olime loominguiliselt lahti.

TEKST: TIIT EFERT

FOTO: SCANPIX

Justin Petrone:

Epp on hull kirjutaja

Minu jaoks on see ettevõtte käivitamise aeg olnud nii kiire ja intensiivne, et ma ei oskakski seda kirjeldada. Alates 2007. aastast on Epp kirjutanud kolm raamatut lastele, lisaks täiskasvanutele ühe jutukogu ja romaani, kaks „Minu Ameerika” raamatut, siis ökoraamatu „Roheliseks kasvamine” ja nüüd ilmus reisiromaan „Kas süda on ümmargune?”. Ja neid tuleb kohe veel: uued lasteraamatud, „Minu Ameerika” kolmas osa ning „Kas süda on ümmargune?” teine osa. Mul on tunne, et Epp on tahtnud kogu aeg kirjutada, ja nüüd on see kihk realiseerunud. Võrdleme korra minuga. Olen samal ajal kirjutanud ainult ühe raamatu – „Minu Eesti”. Selle teine osa on valminud vaevalt, ent tuleb varsti. Mina ei suuda küll samas tempos kirjutada kui Epp ja kas ma üldse oleks need kaks raamatut kirjutanud, kui minu kõrval poleks äripartneri ja elukaaslasena Eppu. Ma mõistan, miks ta kirjutab. Tal on kohe selline sisemine kohustus, et kui üks saab valmis, siis ta alustab kohe uut raamatut. Ja nii on see ka edaspidi. Iga raamatule järgneb uus ja iga projekti asemele tuleb uus projekt. Ma loodan, et ta oskab vahepeal ka välja hingata.

Näiteks kui vahetult pärast tutvumist koos rändama läksime, siis joonistasime kahe peale terve kaustiku T-särgi loosungite ideid täis ja mõtlesime, et teeks äkki särgifirma,” räägib Epp. Aga läks teisiti.

Pärast abiellumist kolis noorpaar New Yorki ning Epp hakkas oma elu üles kirjutama. Tal tekkis idee kirjutada raamat sellest, kuidas ta kogeb Ameerika kultuuri. „Pakkusin käsikirja esialgu kahele Eesti kirjutajale, keda tundsin, aga nad ei soovinud seda avaldada. Mulle öeldi, et ma kirjutatan hästi, aga žanr on imelik – ei ole reisikiri, ei ole ka otseselt probleem-raamat. Mina aga olin sedalaadi raamatuid USA-s näinud ja vaistlikult lihtsalt uskusin sellesse žanri. Inimesed tahavad maailmast rohkem teada saada ja ühe inimese kogemuslugude kaudu on mõnus uut kultuuri tundma õppida,” leiab Epp.

Selle asemel, et järgmisi kirjastusi oma käsikirjaga tülitada, otsustas Epp Petrone ise oma raamatu välja anda. „Tuttava raamatupidaja nõuandel asutasin osaühingu. Ja nalja pärast panime sellele oma perekonnanimest tehtud algriimilise nime Petrone Print. Sel hetkel ei olnud plaani suureks kirjutajaks hakata,” tunnistab Epp.

„Siis aga märkasin, et mu tuttavate hulgas on teisigi, kes on Eestist ära kolinud ja suudaksid oma kogemusest kirjutada,” lisab Epp. Et esimese raamatu pealkiri oli lihtne, „Minu Ameerika”, sai sarjagi sama nimega jätkata. Sellega tabati kaht olulist asja: lihtne pealkiri on hea ning kuna praegu käib nn globaalses külas suur inimeste rändamine ja kohanemine, tahavad väga paljud oma kogemustest

Vabanemine: Epp Petronele on kirjutamine kogu aeg meeldinud, kuid nüüd on temast valla pääsenud tõeline kirjanik.

FOTO: ALDO LUUD

kirjutada ja teiste omi lugeda. „Ma arvan, et samalaadse sarja saaks teha ka mõnes suure riigis, näiteks USA-s. Minul selliseid ambitsioone ei ole, aga kindlasti saaks, kui see ette võtta,” arutleb Epp.

Algkapital 40 000 krooni osaühingu loomiseks oli olemas, sest Petroned olid 2007. aasta veebruaris müünud ära oma pisikese Tallinna korteri. Esialgu tuli omanikul anda mitu korda firmale käimasaamiseks laenu, mille raha tuli samuti müüdüd korterist.

Edulugu käivitus

Algul ei olnud kirjastusel mingit ladu ning raamatuid hoiti kodus voodi all. Kui

„Kõik „Minu”-sarja raamatud on kasumis.”

Siis saabus teade, et raamat „Minu Ameerika” on läbi müüdud ja selgus, et kodus voodi all seda ka eriti enam pole, tuli tellida lisatiraaž. „See oli küll üks hetk, mis on ajaloolisena meelde jäänud. Nüüd oskame trükiarvu planeerida ja oleme kursis, kui on vaja juurde tellida, sest see on meie tööelu osa. Aga tollal oli see pigem üllatus, et inimesed tõesti tahavad mu raamatut lugeda ja lausa nii palju, et tuleb trükikojast lisa tellida,” kirjeldab Epp.

Siis saabus ka hetk, kui omanik sai ettevõttest laenu tagasi võtta. Praegu on

kirjastus kasumis ning palgal on kuus inimest. Alguses oli Epp Petrone ainuomanik, kaks aastat pärast alustamist tulid uute osanikena juurde Justin Petrone ja Tiina Tammeorg. „Tiina on seesama raamatupidaja, kes kunagi päris alguses soovitas mul osühingu teha ja kes on algsest peale väga palju aidanud just ärimehhanisme mõista,” selgitab Epp.

„Kõik „Minu”-sarja raamatud on kasumis, aga selle arvelt saame teha muud, näiteks keskkonna- ja lasteraamatuid, mis viivad raha pigem välja. Neid teemegi

Soovin tellida tasuta ajakirja Investeeri järgmisele posti-aadressile:

POSTIAADDRESS

NIMI

E-POST

TELEFON

- Soovin saada investeerimisteavet e-postiga
- Soovin LHV tasuta investeerimishõustamist Tallinnas
- Soovin LHV tasuta investeerimishõustamist Tartus
- Soovin saada LHV pensionifondide kuuülevaadet

FOTO: ALDO LUUD

Justin ja Epp: paar, kelle hingesugulus paistab kaugele.

eelkõige seetõttu, et soovime oma maailma rikastada,” lausub Epp. Kirjastus on kaks aastat tegelenud ka heategevusega – jaganud stipendiume elluastuvatele lastekodulastele.

Sellal kui Epp on täiel mahul keskendunud kirjastusele, teeb Justin ka teist palgatööd, toimetades New Yorgi iganädalast biotehnoloogia uudiskirja. Ta käib vahepeal Eestist ära rahvusvahelistel konverentsidel maailma eri paigus. Epp kirjeldab: „Näiteks hetkel on ta New Yorgis, nädal tagasi oli Washingtonis ja kaks nädalat tagasi samal ajal San Diegos USA läänekaldal. Neis maailmalinnades käib Justin ka raamatupoodides ja toob kaasa värskeid mõtteid meie kirjastuse jaoks.”

Raamatuideed tulevad ise

„Minu”-sarja on Epp Petrone sõnul lihtne välja anda, sest inimesed ise kirjutavad ja pakuvad kirjastusele oma lugusid. Samas otsib Petrone Print ka ise aktiivselt mit-

mesuguste elustiilide ja ametite esindajaid, nii et iga raamat ei oleks mitte ainult sissevaade ühesse maasse, vaid ka uut-moodi elusse.

Kas saab panna mittekirjutajat kirjutama? „Enamik meie autoreid kirjutab oma esmaraamatut, nii et järelikult saab. Aga ma arvan, et inimesel peab olema olemas n-ö jutuvestja geen – ta peab oskama lugudes mõelda. Seda on keeruline õpetada, aga kui see oskus on olemas, siis on üsna lihtne seda annet kirjalikuks vormida,” selgitab Epp.

Kirjastuse töö on korraldatud kahe nädala tagant toimuvate suurte koosolekute vormis. Peale selle suheldakse iga päev e-posti ja telefoni teel, sest tööd tehakse kolmes linnas – Tallinnas, Tartus ja Viljandis – ning enamik kirjastuse liikmeid eelistab töötada kodukontoris.

Kohtuma lugejatega

Kui ühel hetkel selgus, et Petrone kirjas-

SAAJA TASUB
POSTIKULU

Luba nr 1624

MAKSTUD VASTUS
EESTI

Ajakiri Investeeri
Tartu mnt 2
10145 TALLINN

tuse raamatud on raamatukogudes väga populaarsed, hakkasid raamatukogud kirjastajat esinema kutsuma. Sealt läks laiali jutt, et Petroned on head ja naljakad esinejad, nagu uus komöödiandipaar,” muigab Epp. Praegu on esinemistes siiski paus tehtud, et oleks aega kirjutada, aga juba on kevadeks peaaegu igale nädalale kohtumine või kaks kokku lepitud. Kohtumiste eesmärk on ühtlasi sõpru koguda, et tagada oma raamatutele tulevikus kindel toetajaskond.

Samuti kasutavad Petroned oma raamatute turundamiseks sotsiaalmeediat, näiteks Facebooki, Twitterit, kirjastuse blogi ja kodulehekülge. On proovitud ka raadios nädala järjejuttu ning ajakirjade-ajalehtede tasulisi reklaampindu.

Uut ja huvitavat

Petroned loodavad, et neil õnnestub sünnitada veel mõni sari, mis eestlastele sama palju korda läheb. Praegu mõeldak-

Armastavad rahu: perekond Petrone kolis sel suvel suurlinnamelust eemale Viljandisse.

„Praegu on elus etapp, kus õpin ohjade üleandmist.”

se näiteks lapsepõlvelugudele: uue sarja avakirjutaja oli Hannes Võrno, kelle „Poiis lugu” tutvustab 1970. aastate laste ja 1980. aastate noorte elu. Samuti on alustatud reisiromaani sarja, kus räägitakse rändamisest, ent ilukirjanduslikumas vormis ja keeles kui „Minu”-sarjas.

Epp on õnnelik, et saab tegeleda sellega, mis talle tõeliselt meeldib. „Aga eks see ole ka mitme otsaga asi – kuna kirjastus läks nii hoogsalt käima, siis kirjutami-

seks ei ole mul enam aega,” sõnab ta. „Praegu on elus etapp, kus õpin ohjade üleandmist. Justin oskab end kirjutajana paremini fookustada. Minul kipub ikka nii olema, et kirjastuses sebumine on olulisem kui uue raamatu kallal istumine, nii et seda pean veel õppima.” **i**

Auto keskmine kombineeritud kütusekulu on 5,7l/100km, CO₂ heitmed 134g/km

Saksa Auto
Tallinn, Mustamäe tee 6
tel 622 2222

Saksa Auto Kaks
Tallinn, Peterburi tee 2D
tel 680 8100

Aasta Auto Pluss
Tartu, Aardla 101
tel 680 3640

Ilma tseremoonitsemata – Golfi koht on maanteel.

Maailma 2009. Aasta Auto tiitel ei ole Volkswagen Golf VI Trendline'i auhinnakapis ainus. 2010. aastal võitis Golfi võimas ja ökonoomne **TSI-mootor ka Engine of the Year** auhinna! Kampaaniaautod ongi varustatud 1.2TSI 77kW mootori ja 6-käigulise manuaal-käigukastiga. Lisaks veel kaugjuhtimisega kesklukustus, alarmseade Plus, raadio RCD 210, poolautomaatne kliimaseade Climatic, ABS-pidurid, juhi ja kaasreisija turvapadjad ning peaturvapadjad ees ja taga.

Ekstraboonusena leiad autost talvepaketi-lisad – esiistme soojenduse, klaasipesuri düüside soojenduse ning esilaternate pesuseadme.

Uskumatult soodsasse pakkumisse mahub veel **3 aasta või 100 000 km pikkune garantiid!**

Pildil on illustreeriv tähendus.

Suve Auto
Pärnu, Välja tn.3
tel 447 6100

Linna Auto
Viljandi, Tallinna tn 45
tel 435 5347

Viru Rahvaauto
Jõhvi, Narva mnt 143
tel 680 8210

Eesti Õhk kosub

EESTI RIIK OMANDAS LÄINUD SÜGISEL MAKSUMAKSJA RAHAGA RAHVUSLIKU LENNUKOMPANII ENAMUSOSALUSE PÕHJAMAADE LENNUFIRMALT SAS, VÕTTES ENDALE ÜHTLASI KOHUSTUSE JÄLGIDA JA JUHTIDA LENNUFIRMA ARENGUT.

VIIMASED UUDISED seoses Estonian Airiga on positiivsed: ettevõtte reisijate arv on suurenenud kuus kuud järjest ning oktoobris oli kasv eelmise aasta sama kuuga võrreldes 11%. „See räägib üsna kindlalt meie piirkonna lennundusturu kosumisest,” kommenteerib Estonian Airi kommertsala asepresident Rauno Parras pressiteates.

Kulud alla

Ka juhatuse esimees ja president Andrus Aljas kinnitab, et praegune seis on väga hea võrreldes sellega, mis olukorras on ettevõtte viimase kahe aasta jooksul olnud.

„Meie jaoks oli küsimus selles, kas olla või mitte olla,” tunnistab ta tagantjärele.

Firmale olid keerulise seisu tekitanud hiigelkahjumid, mis panid juhtkonna fakti ette: „Olime sunnitud tegelema kuludega, vaatama neid üle reaalse nõudlusega kooskõlas. Suutsime püsikulusid 40% alandada,” räägib Aljas. Kuidas seda tehti? Lennugraafikut optimeerides suleti liinid, mis olid kahjumis. „Meie kõige suurem kulu on lennukid. Ühel hetkel oli meil kuus lennukit, millelt läksime üle neljale. Koos lennukite arvu kahanemisega jäi vähemaks piloote, salongiteenindajaid ja kontoritöötajaidki,” täpsustab And-

TEKST: TIIT EFERT

rus Aljas. Ühtlasi tõmmati koomale müügivõrku ning lõpetati ära osa sihtkohtade turundamine. Kui teatud piirkond ei ole Eesti riigi turismiprioriteetide hulgas, nagu näiteks Barcelona, on ettevõttel üksnes oma ressursidega väga raske veenda hispaanlasi Eestisse lendama.

Samamoodi oli strateegiline otsus müüa maapealne teenindus Tallinna Lennujaamale. „Kui maapealset teenindust korraldab konkurent, siis ei soovi teised lennufirmad seda teenust kasutada. Seetõttu on mõistlik, kui seda korraldab neutraalne ettevõtte. Lisaks jäi mahtu kahele tegijale selgelt väheseks,” selgitab Aljas.

Raskused, ent mitte ületamatud

Ehkki vahepeal oli Estonian Airil väga keerulisi ajajärke, ei ole lootus juhtkonna kinnitusel kordagi kadunud. Kahjum küll oli, ent arved said tasutud ja teenused toimisid. Tänavu kolmandas kvartalis

teenis ettevõtte taas 45 miljonit krooni kasumit, mis näitab, et enne uut tõusu on Estonian Air tugevas positsioonis ja lootusrikas.

Andrus Aljase sõnul on lennundus huvitav valdkond, sest see näitab majanduses toimuvat pool aastat ette. Juba 2008. aasta suvel oli lennufirma juhtkonnal kriisi tulek kindlalt ette teada ning selleks hakati ka valmistuma. Kahjuks polnud selge, kui sügav kriis tuleb. „Teame alati, kui palju teenust on ette broneeritud. Samuti peame arvestama, et turule on tulnud uusi tulijaid. Teisalt näeme, et meil on turul kindel koht – taastumine käib,” räägib Aljas.

Seoses omanikuvahetusega on pisut muutunud ka ettevõtte eesmärgid. Kui varem oli üks ja ainus eesmärk kasum, siis praegu otsitakse võimalusi, kuidas kasvada ja laiendada ning uusi sihtkohti avada. Samas peab Estonian Air olema

Eeskätt liinilennud

Tšarterlendude osakaal on Estonian Airi äris marginaalne. „Oleme öelnud, et meie põhiäri on teenindada liinilende. Tšarterlende pakume siis, kui meil on vaba jõudlust,” sõnab Aljas.

FOTO: ESTONIAN AIR

Nagu moeõpikust

Tänavu suvest kannavad Estonian Airi töötajad uut vormirõivastust, mille kujundas moekunstnik Tiina Talmee. Temast kirjutasime Investeeri kevadnumbris.

Uued lennukid

Juba jaanuaris täieneb Estonian Airi lennupark uute väiksemate lennukitega, millega saab lennufirma pakkuda lende sellistesse sihtpunktidesse, kuhu on olemas ärinõudlus piisava lennutiheduse järele, kuid kuhu ei tasunud suure Boeinguga lennata. Väiksemate lennukitega jäävad tulud samaks, kuid kulud vähenevad kuni veerandi ulatuses. Asi on selles, et kergem lennuk võtab vähem kütust ning väiksema lennukiga vähenevad ka lennujamamaksud. Uued lennukid mahutavad kuni 88 kohta, mis on Eesti turu jaoks piisav.

teeraja, sest kellelki pole õppida. „Oleme ainulaadses olukorras,” ütleb Aljas.

Miks on lennundus nagu börs, mis enustab majanduse käekäiku? „Reisimine näitab inimeste suhtumist kulutamisse lähitulevikus, mis omakorda mõjutab majanduskasvu,” selgitab Andrus Aljas. Enamasti võimendub majanduslangus või -kasv lennundussektoris kaks korda.

„Õnneks tarbiti meie teenuseid siiski edasi. Samas pidime tegema otsuseid, mis ei olnud kliendile kõige mugavamad,

nagu liinide järsk sulgemine. Alates 2010. a. kevadest me selliseid kiireid ja ebameeldivaid otsuseid pole pidanud tegema,” räägib Aljas.

Uus elu

Andrus Aljase sõnul on Estonian Airi eesmärk leida väikese lennufirma jaoks

töötav strateegia. „Otsime pidevalt õiget mudelit. Enamasti tuleb kõik ise läbi mõelda ja ära katsetada. Paberi peal läbi mängida võib ja peab, ent see ei näita lõplikku tõde, sest konkurentsiolukord muutub kiiresti. Ühest küljest on lennundusärisse siseneda kulukas, sest tuleb osta kalleid lennukid, ent kui need on juba olemas, pole keeruline avada uusi liine – neid võib juurde tekkida üleöö. Seetõttu ei saa väga pikki plaane teha, sest need võivad kiiresti muutuda mõttetuks,” kirjeldab ta.

Estonian Airil on oma kindel turupositsioon. Kui konkurentide eeliseks on asjaolu, et nende lendudel on peamiselt võõramaalased, siis Estonian Airiga lendavad eelkõige eestlased, mis tähendab oma lojaalset klientuuri. „Meie eesmärk on rahuolu järjest suurendada,” kinnitab Aljas.

Omanikuvahetus

SAS-i lahkumine Estonian Airi omanike ringist oli teada juba 2008. aasta lõpus. „Samas ei saa me SAS-ile midagi ette heita. Nende keskendumine Skandinaavia lendudele on mõistlik ning koostöö nendega toimib edasi,” räägib Aljas. „Mina olen olnud Estonian Airi juhatu-

„Otsime pidevalt õiget mudelit.”

ses alates 2006. aasta kevadest ja ma pole tundnud otsuste tegemisel omanike poolt mingit survet,” kinnitab Aljas. Omanik lasi juhtkonnal hästi põhjendatud otsused ära teha, ehkki mõni neist otsustest võis hiljem ka mitte kõige õigemaks osutuda. „Omanikud usaldasid juhatuse nägemust.”

Väärt mõtted sünnivad vabastavas,
loomulikus ja loomingulises keskkonnas!
Ootame teid Viljandi Pärimusmuusika Aita:

- Konverentsile
- Seminarile
- Peole
- Kontserdile

Ruumide rent 30 % soodsam
tehes broneeringu enne 28. veebruari
märksõna: **INVESTEERI**

Lisainfo: www.folk.ee
Silja Soo: silja.soo@folk.ee
Pärimusmuusika Ait
Tasuja pst 6 / 71011 Viljandi / Tel: 43 42 070

AASTAVAHETUS AIDAS UNTSAKATEGA

Õnneloos Üllatused

Õnnevalamine terrassil
Teleprogrammid aida ekraanidel
Pokaal vahuveini uue aasta tervituseks

Piletid 350 krooni
müügil Pärimusmuusika Aidas
ja Piletilevis
Lisainfo www.folk.ee

„Omanikud usaldasid juhatuse nägemust.”

Aasiasse ei kipu

Estonian Airi kaugeimad sihtkohad asuvad Euroopas, väljaspool seda on kaugeim Egiptus, kuhu on tehtud tsarterlende. Aasialendude peale Estonian Air hammast ei ihu. „Meil pole võrreldes Finnairiga, kes on sinna juba 20 aastat lennanud, konkurentsieelist. Arvutuste põhjal oleks üksikute Aasia-lendude aastane kahjum 130 miljonit krooni. Kes selle kinni maksaks? Meile meeldib hoopis mõte meelitada siia lendama näiteks mõni Hiiina lennufirma, kes tooks siia kliente, kes lendaksid meiega Euroopasse edasi,” räägib Aljas.

Alates eelmisest aastast on Estonian Air teinud koostööd ka SAS-i konkurendi KLM-iga ning sellelegi ei oldud vastu. Omanikuvahetus on muutnud ettevõtte olukorda positiivselt, osutab Aljas: „Võtame kas või uute lennukite ostu. Kui jõudsimme sellesse faasi, kus oli selgunud senise omaniku soov lahkuda, jäid ostuläbirääkimised pooleli, sest partneritel puudus meie suhtes igasugune kindlus.”

Estonian Airis on tööl inimesed, kes jälgivad, mis lennutorul toimib. „Võtame näiteks Madridi: me analüüsim, kui palju inimesi sinna lendab, ning arvestame välja, kui palju otselennu avamine nõudlust juurde looks,” kirjeldab Andrus Aljas. Ettevõtte uurib näiteks ka turismifirma-

Uute sihtkohtade avamise kohta võetakse otsuseid üldjuhul vastu kaks korda aastas. Osa liinide puhul on aga võimatu täituvust adekvaatselt prognoosida, sest olemasolevat turundlust ei ole peaaegu üldse olemas. Ei aita ka ükski turu-uuring, sest inimene võib tänaval küll öelda, et ta lendab meelsasti, kuid reaalse piletiostu jätab ta tegemata. Seepärast tuleb lennufirmal mõnda liini lihtsalt proovida.

Parimad lennuühendused

Lennufirmad jagavad oma kulud kolme rühma. Esimesse kuulub kõige suurem kulu ühe liini kohta, milleks on kütusekulu, lisaks maapealse teeninduse kulud, ülelennutasud ning kõik piletimüügiga seotud kulud (broneeringud jmt). Teise astme kulud on need, mis pole seotud konkreetse lennuga, nagu näiteks personali- ja lennukikulu. Kolmandaks on veel ettevõtte üldkulud, mis lendamisega otseselt seotud ei ole.

Kui lennuliin ei kata ära isegi esimese astme kulu, pole tegevusel mõtet ja liin suletakse. „Kunagi lendas Estonian Air näiteks Manchesteri, kuid mitte ükski lend ei katnud ära isegi esimese astme kulu,” meenutab Aljas. Praegu katavad kõik liinid ära esimese astme kulud ning populaarsemad neist toovad tulu ka muude kulutasemetega katmiseks.

Andrus Aljase sõnul on Estonian Airi eelis pakkuda oma koostööpartnerite abiga eestlastele parimaid lennuühendusi üle maailma. Järjest rohkem pööratakse tähelepanu ka sellele, et ettevõtte konkurentsieeliseks oleks innovatsioon ja kvaliteet. **I**

FOTO: PRESSIFOTO

delt, kui palju nõudlust võiks tänu uuele otselennule lisanduda. Seejärel saab arvestada lennugraafiku jaoks välja ühe lennu kulu ja võimaliku lendajate arvu ning saab välja arvutada liini tasuvuse.

Tere tulemast A.Le Coq Arenale!

Suurenda oma mängupäeva elamusi
A. Le Coq Arenal suurepärase toidu ja veiniga,
naudi emotsionaalset ja positiivset atmosfääri
ning sõlmi uusi tutvusi!
Ela Eesti koondisele mõnusalt kaasa!

VIP-TEENINDUS EESTI KOONDISE MÄNGUL

Triobet Business Clubi pääsmega saad nautida järgmiseid eeliseid:

- Parimad istekohad küljetribüüni keskmises sektoris
- Tasuta joogid (veinid, õlu, karastus- ja kuumad joogid) kogu ürituse vältel
- Soe buffet õhtusöök (külmad eelroad, soojad põhiroad, magustoidu valik)
- Võimalus jälgida mängu ka TV-ekraanidelt
- Meeldiv õhkkond ja võimalus luua uusi kontakte
- Kiire sissepääs staadionile
- Tasuta mängukavad ja koosseisud enne mängu

Riietus: mugav, aga viisakas (smart casual)

Ela mõnusalt mängule kaasa!

Samuti on võimalus rentida
TrioBet Business Clubi
ruume erinevate ürituste korraldamiseks.

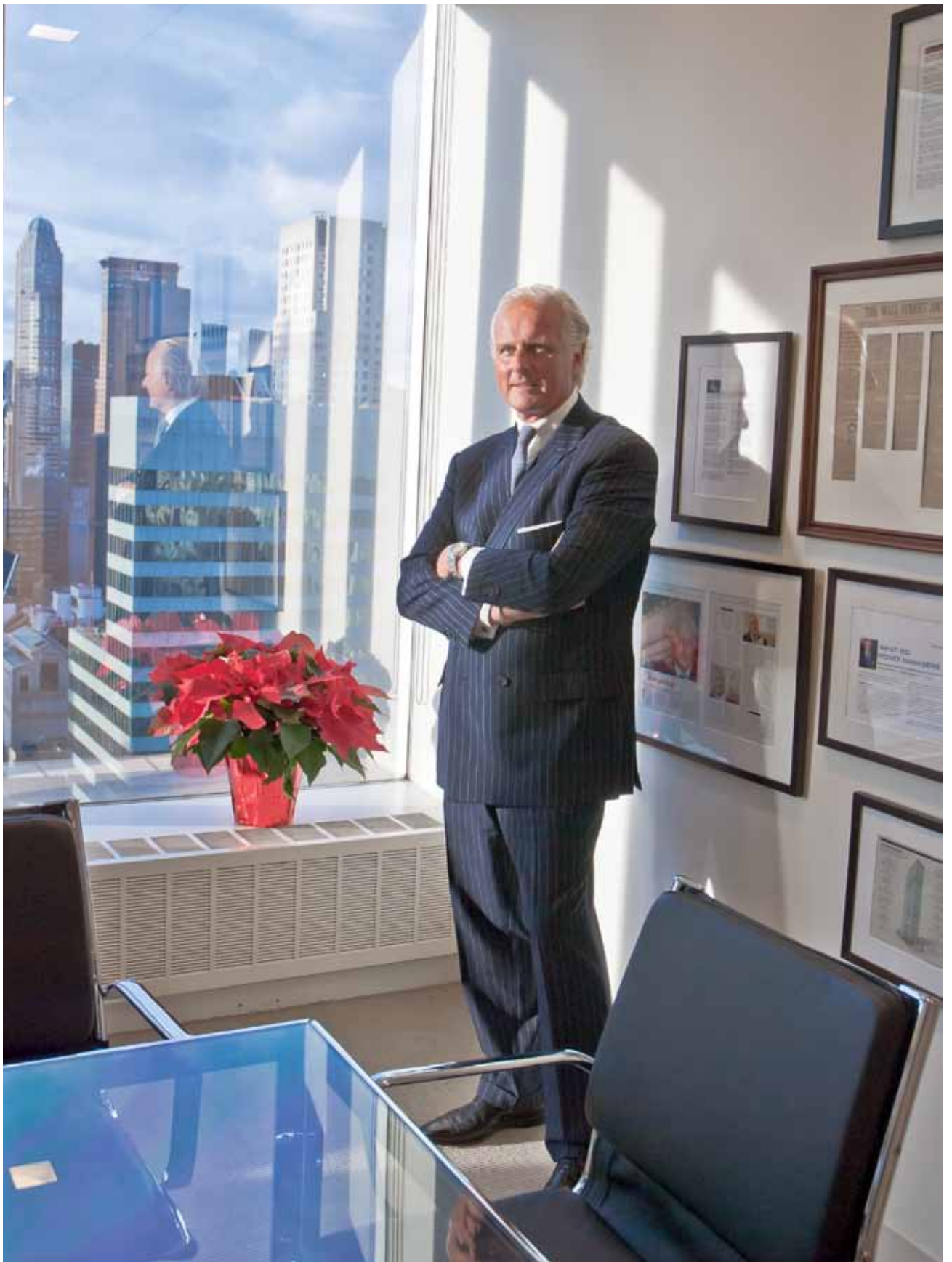
Tellimuse soovi korral ja info saamiseks palun külastage
<http://www.jalgpall.ee/ejlbusinessclub.php>,
kirjutage meile
kommerts@jalgpall.ee või helistage +372 627 9958

Järgmine EM-valikmäng
A.Le Coq Arenal:

EESTI - SERBIA

29. märtsil 2011 kell 21:30

Eesti mees

KARL WELLNER ON EESTI JUURTEGA MEES, KES HALDAB MAAILMA RIKKAIMATE JA TUNTUIMATE INIMESTE INVESTEERINGUID. TEMA KLIENTIDE SEAS ON NELI KUNINGAPERET, TUNTUD SPORTLASI JA AVALIKU ELU TEGELASI.

Kuidas sul eesti keelega lood on?

Kas rooste ei ole veel läinud?

Roostes on ta kindlasti, aga küll ma hakama saan! (*Naerab.*) Seda ei juhtu väga tihti, et saan eesti keeles rääkida. Eks ma ütlen siis inglise keeles, kui midagi meelde ei tule.

Kui me viimati kohtusime, juhtisid sa veel Key Asset Managementi, mis haldab hedge-fonde. Kuidas sa Papamarkou Asset Managementi sattusid?

See oli 2003. aastal, kui mulle helistati Papamarkoust pärast selle asutaja Alexander Papamarkou surma ja tehti väga huvitav pakkumine. Pärijate puudumise tõttu oli see ettevõtte läinud ühe trusti haldusesse, nad soovisid aga leida ette-

võttele uut juhti ning äri jätkata. Nägin selles ettevõttes nii klientide kui ka haldatavate varade väga suurt potentsiaali. Alguses ütlesin siiski, et ma ei ole ainult palgatööst huvitatud ja tuleksin siis, kui saan ettevõttes ka osaluse. Et trustil lasus kohustus hoida Papamarkou aktsiaid viis aastat, leppisime kokku, et saan selle aja möödudes ettevõtte välja osta. Nii asungigi ettevõtet juhtima. 2008. aastal ostsin trustilt Papamarkou aktsiad ja tänaseks on minust saanud ettevõtte ainuomanik. Eelmisel aastal täiendasin ka firma nime enda nimega. Nüüd on see Papamarkou Wellner Asset Management.

Millega sinu ettevõtte tegeleb?

Minu ettevõtte on kliendi investeringuid

Karl Wellner

on sündinud Rootsis ja lõpetanud Stockholm School of Economicsi. Ta valdab inglise, rootsi, saksa, prantsuse ja eesti keelt ning on võimeline suhtlema ka itaalia ja vene keeles. Karl Wellner on Papamarkou Wellner Asset Managementi omanik, president ja tegevjuht. Varem on ta töötanud USA-s juhtivatel kohtadel. Ta on olnud Key Asset Managementi president ja tegevjuht, Šveitsi panga Julius Baer New Yorgi harukontori arendusdirektor, Volvo USA tütarfirma JS Products tegevjuht ning Šveitsi oksjonifirma Habsburg Feldman USA harukontori tegevjuht. Karl Wellner osaleb mitme heategevusliku organisatsiooni töös.

KÜSITLES: ERKI KILU

LHV Panga juhatuse esimees

FOTO: KALEVI

Vanaisa Karl Wellner

asutas 1921. aastal koos venna Kollaga Kawe kondiitritööstuse, mida võib pidada Kalevi šokolaadivabriku eelkäijaks. Ettevõtte nimi saadi mõlema venna initsiaalidest K ja W, mis väljaõelduna kõlasidki KAA-WEE.

FOTO: EESTI FILMIARHIV

Oluline ettevõtte:

1937. aastal ulatus tööliste arv 500-ni. 1939. a moodustas AS Kawe toodang 42,6% kogu tööstusharu üldtoodangust. Ettevõtte eduka arengu lõpetas Eesti annekteerimine idanaabri poolt, millele järgnes kogu tööstuse riigistamine 1940. aasta teisel poolel.

haldav sõltumatu nõustaja. Me esindame kliendi huve ja saame selle eest tasu. See tähendab, et me ise ei paku ühtegi valmistoodet, vaid anname kliendile nõu, kuidas oma investeerimisportfelli juhtida ja kuhu varasid paigutada. Kui ma Papamarkous alustasin, tegime koostööd üksnes kahe suurema varahaldusfirmaga, kelle tooteid me klientidele pakkusime. Tegutsesime pigem vahendajast müügi-firmana. Nüüdseks on meil kujunenud välja tõeliselt avatud arhitektuuriga platvorm. See tähendab, et me valime enam kui tuhande varahalduri seast välja parimad tooted kogu maailmast ja soovitate neid oma klientidele. Meil pole oma väärtpaberite haldamise osakonda, seega hoiavad kliendid oma väärtpabereid mõnes suures pangas. Näiteks on meil väga tihe koostöö JP Morganiga.

Samas on Papamarkoul tütarfirma, mis tegeleb maaklerlusega.

Jah, meil on maaklerfirma, mis on mõeldud pigem meie oma klientide tehingute vahendamiseks. Sageli soovivad kliendid jääda oma tehingutes diskreetseks. Just eile oli huvitav päev: toimus General Motorsi IPO (väärtpaberite esmane avalik emissioon börsil) ja osa meie kliente tah-tis selles osaleda.

Kes teie kliendid on?

Meie ettevõtte haldab umbes 120 kliendi vara ligikaudu 3 miljardi dollari väärtuses. Meie klientideks on tõeliselt rikkad inimesed üle maailma. Pooled neist elavad USA-s ja pooled Euroopas: Šveitsis, Monacos, muidugi ka Kreekas ja Suurbritannias. Mõni klient on ka araabia maadest. Nad on väga tuntud inimesed, näiteks leidub nende seas neli kuninga-perekonda. Meie klientide investeringud kestavad sageli põlvest põlve.

Mis on selliste klientide teenindamisel kõige olulisem?

Kõige tähtsam on isiklik suhe kliendiga, see, et sa tõesti mõistad tema soove ja

vajadusi. Seda on keeruline sõnadesse panna, aga väga tähtis on võita kliendi usaldus ja seda hoida, olla hea psühholoog, märgata nüansse ning sageli tuleb säilitada ka diskreetsus. Väga oluline on tunda erinevaid kultuure.

Meie kliendid eelistavad, et nende investeringutega ei puutuks kokku väga palju inimesi, nagu see on suurtes pankades. Inglise keeles on selline väljend nagu *sticky money* (eesti k kleepuv raha): see tähendab, et klientidega on raske suhet alustada, kuid kui hästi toimiv suhe on kord loodud, ilmutavad nad suurt lojaalsust ega vaheta oma haldurit.

Milline näeb välja ühe rikka ja pikaajaliselt investeeriva kliendi portfelli?

Portfellid on väga erinevad. Kõik sõltub sellest, kui vana on klient, kas me haldame kogu tema portfelli või ainult üht osa sellest, kui suure osa see tema investeringutest moodustab jne. Mõni klient on nii-öelda väga konservatiivne, mis USA mõistes tähendab investeerimist ainult võlakirjadesse ja aktsiatesse. Üldiselt on meie klientide portfellides suur roll alternatiivsetel investeringutel: *hedge*-fondid, *private equity*-fondid, kinnisvarafondid.

Alternatiivsed investeringud on väga olulised selleks, et suurendada portfelli tootlust pikema aja jooksul. Meil on piisavalt kogemusi klientide nõustamiseks selliste investeringute tegemisel. On väga tähtis, et investeringud vastaksid kliendi tegelikule riskitaluvusele.

Kui palju kaotasid sinu kliendid 2008. a?

Keskmiselt 11%, samas kui S&P 500 indeks kahanes aastaga 38%. Kuid oli paar klienti, kes hoidsid ainult pikki aktsiapositsioone, olles turulangusele väga avatud. Nad kaotasid küll rohkem, kuid üldiselt olime ise ja olid ka kliendid väga rahul.

Kui aktiivselt sa ise firma juhtimises osaled või oled sa rohkem see inimene, kes klientidega tegeleb?

Klientidega suhtlemise ja kohtumiste

FOTO: SIIRI LIND

peale läheb mul väga palju aega, käin vähemalt korra kuus Euroopas. Aga olen ka firma juhtimisega tihedalt seotud, näiteks täna koostan järgmise aasta eelarvet. Meil on ainult 15 töötajat. Kõik nad on ükskhaaval hoolikalt välja valitud

Kui põhjalikult sa ise jõuad jälgida kõike, mis turgudel toimub?

Makromajandusega hoian ennast kogu aeg kursis. Irimaa võlaprobleemid ei ole minu jaoks uudis. Samas töötan Wall Streetil eurooplaste huvides ja saan

FOTO: EARKOGU

Karl Wellner

on abielus Emmy auhinda-dega pärjatud USA uudiste-ankru Deborah Norville'iga ning neil on kolm last. Vabal ajal tegeleb ta spordiga ja veedab aega maamajas.

FOTO: BULLS

„Kõige tähtsam on isiklik suhe kliendiga.”

oma ala asjatundjad. Ostame kõik investeeringute haldamisega seotud funktsioonid sisse.

Millised on sinu ettevõtte lähituleviku eesmärgid?

Kasvada, kuid ainult loomulikul moel. Meie teeninduse kvaliteet ei tohi mingil moel kannatada. Ma ei usu, et selles äris on võimalik kasvada mõne teise firma ostmise ja liitmise teel. Organisatsioonide kultuurid on selleks liiga erinevad.

kohapeal teabe palju varem kätte, näiteks kellegagi lõunal käies või seltskonnas ringi liikudes – olen kuulujuttudega kursis. See on hoopis midagi muud, kui ainult Bloombergi ekraani vaadata. Olen Wall Streetil eurooplaste silmadeks ja kõrvadeks. Kliendiga kohtuma ja investeeringutest täpsemalt rääkima minnes on mul loomulikult kaasas analüütik, kes teab üksikasju. Muu töö kõrvalt ei ole mul võimalik ennast kursis hoida kogu teabega, mis interneti kaudu tuleb – seda

Laia haardega mees

Kui ta elukoht oleks näiteks Rootsis, oleks tema side Eestiga tugevam kui praegu, Ameerikas elades. Oma kogumuste, esinemisioskuse ja laia tutvusringkonna poolest võiks meil siis olla üks Eesti soost konkurent Joakim Heleniusele. Karliga seoses meenub mulle üks tore seik lähiminevikust, aastaist 2008–2009, mil välismeedia Baltikumi täieliku pommiauguna kujutas. Kuivõrd üle võlli seetõttu toonane isegi üpris hea informeeritusega isikute ettekujutus siinsest olukorrast kippsu olema, tuli ilmekalt välja ühest Karli telefonikõnest mulle. Esimese hooga näitas ta nimelt üles siirast üllatust, et Eestis telefoniliinid üldse veel töötavad ...

KRISTJAN HÄNNI

Kawe Kapitali fondijuht

on ikkagi väga palju ja tuleb osata valida välja ainult tõeliselt oluline.

Septembrist alates on aktsiaturud tõusnud. On see sinu meelest jätkusuutlik?

Olen USA suhtes väga positiivselt meelestatud. Tundub, et majandus hakkab tasapisi taastuma, samas on aktsiad endiselt odavad. Praegu on meil pankade hoiuaintressid põhimõtteliselt null protsenti. Kuhu siis inimesed oma raha paigutavad? Ajalooliselt on USA aktsiad praegu suhteliselt odavad, ka arenevad turud on hetkel üsna huvitavad.

Räägi palun natuke oma Eesti taustast. Kelleks sa ennast ise pead?

Arvan, et olen selline ... kameeleon. Mis see eesti keeles võiks olla?

Maailmakodanik?

Just. Sündisin ja käisin koolis Rootsis. USA-s olen elanud viimased 30 aastat ja ma pean New Yorki oma kodulinnaks. Mu naine on ameeriklanna ja meie lapsed on sündinud USA-s.

Millal sa esimest korda Eestis käisid?

See oli väga ammu ... (*Mõtleb pikalt.*) Äkki aastal 1983 või 1985? Ei mäletagi enam. Enne Estoniat oli vist selline laev nagu Nadežda Krupskaja, mis sõitis nädalas

korra Stockholmi ja Tallinna vahet. Sellega käisin. Esimesel korral ööbisin Viru hotellis. See oli veel sügaval Vene ajal – väga õudne kogemus minu jaoks. Mäletan, et minu korrusel istus üks tädi, kes kuulas pealt, mida toas räägitakse. Mõtlesin, et olen selle koha nüüd ära näinud ja rohkem ma siia ei tule. Õnneks sai Eesti uuesti vabaks ja siis tulin jälle. Seejärel käisin üsna sageli, kuid lõpuks muutus pidev reisimine väsitavaks.

Tean, et sul on Eestis osalus Kawe Kapitalis, aga on sul siin ka muid investeringuid?

Natukene on kinnisvaraasju. Põhjus ei ole selles, nagu ma ei tahaks Eestis äri teha, vaid Eesti on minu jaoks liiga kaugel ja ma lihtsalt ei jõua.

Kas sul omal ajal ei tekkinud huvi Kalevi erastamise vastu?

Muidugi oli see mu suur soov. Olin juba kaasanud meeskonda professionaalid Marabust ja mujalt, raha oli olemas ning me esitasime erastamisagentuurile väga hea pakkumise. Erastamisotsuse tegemise ajal ootasime ukse taga teadmisega, et meie pakkumine on kõige parem, kuid kui ukсед lahti tehti, öeldi hoopis kellegi teise nimi. Pärast pakkus riik, et aktsiad hüvitatakse nimiväärtuses. See ei olnud aga midagi võrreldes firma tegeliku väärtusega omal ajal.

Kuidas sa üldse suhtud sellesse, et viimasel ajal on paljud Eesti ettevõtted välisinvestoritele müüdnud?

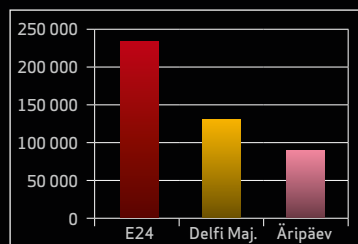
See on asjade loomulik käik. Me elame nüüd globaalses maailmas. Rockefeller Center müüdi ka jaapanlastele – midagi ei juhtunud. Oluline on, et firmad jääksid alles ja töökohad säiliks. Tegelikult on Eestis asjad väga hästi. USA-s pean sageli rääkima Euroopast. Toon alati esile ka asjaolu, et Euroopas on ainult kaks riiki, kellel võlgu peaaegu ei ole, need on Rootsi ja Eesti. See on väga oluline. Ma olen väga uhke oma Eesti juurte üle! **I**

MAJANDUS. UUDISED. ANALÜÜS.

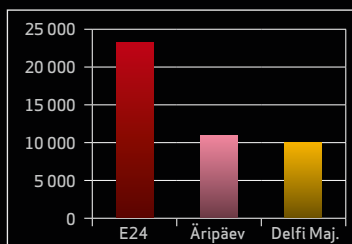
EESTI SUURIM MAJANDUSPORTAAL WWW.E24.EE

MAJANDUSPORTAALIDE KÜLASTATAVUS ¹

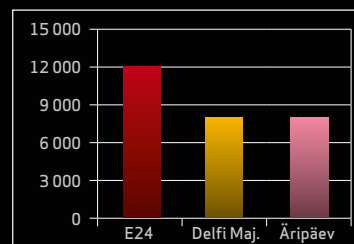
■ 234 723 E24
■ 128 735 Delfi Majandus
■ 90 881 Äripäev

KÕRGHARIDUSEGA LUGEJAD ²

■ 23 000 E24
■ 11 000 Äripäev
■ 10 000 Delfi Majandus

ISIKLIK NETOSISSETULEK 12 000 KR+ ²

■ 12 000 E24
■ 8 000 Delfi Majandus
■ 8 000 Äripäev

¹ TNSMetrix'i *unique visitors* igapäevane veebilehtede külastatavuse statistika (46. nädal)

² TNSMetrix+ Wide, lugejaid tööpäevas (oktoober 2010)

USA lõksus

SIIANI VAATAVAD AMEERIKLASED RAHULIKULT PEALT, KUIDAS EUROOPA RIIKIDE JUHID ON SUNNITUD RAHVA VASTUSEISUST HOOLIMATA KÄRPIMA OMA RIIGIEELARVEID, KUID KA AMEERIKA SUUR EELARVEDEFITSIIT JA TOHUTU RIIGIVÕLG EI SAA KASVADA LÕPUTULT.

NEED AMEERIKLASED, kes peavad riigi praeguseid eelarveprobleeme suurteks, peaksid jälgima, mis toimub Euroopas. Dublini, Ateena ja Londoni tänavail protestivad vihased kodanikud valitsuse kärpekavade ja maksutõusude vastu. Ühiskondlik lepe on katkestatud. Inimesed on raevus ning tunnevad end reedetuna.

Nüüdisaja demokraatlikud riigid on kehtestanud uued tõekspidamised. Riigi poolt kord juba määratud hüviseid ei tohi tagasi võtta, sest avalikkusel on neile õigustatud ootus ja justkui sünnipärane õigus. Nii leitakse, et samal moel, nagu riik ei tohi inimese omandit meelevaldselt konfiskeerida, oleks ka hüviste tühistamine valitsusepoolne moraalivastane tegu. Vana kooli arusaam, et valitsuse poliitika peaks teenima riiklikke ja rahvuslikke huve, on asendunud loiduse ja omavolitsjate sallimisega.

Poolikud ettepanekud

Ameerika Ühendriikide eelarvedistsipliini ja reformimise riikliku komisjoni (võrreldav Eesti parlamendis loodud n-ö krokodillide komisjoniga) ülesandeks oleks pidanud olema peale eelarvega tegelemise seada selline isekas mentaliteet kahtluse alla. Ilma on eelarvet muuta raske või lausa võimatu. Kui ikka kõik tunnevad moraalset õigust senistele

toetustele ja maksusoodustustele, jääbki avalikkus lootusetusse segadusse: ühest küljest küll mõistetakse eelarvekärbete vajalikkust, ent teisalt soovitakse pidada üleval sotsiaalhoolekannet, tervishoidu ja kõike muud sama tasemel kui seni. Poliitikud aga ei saa valijate kättemaksu kartuses karme otsuseid langetada.

Kahjuks põikles tähtis komisjon sellest poliitilisest väljakutsest kõrvale. Ta tegi küll rehkendusi, kuidas kahandada eelarvepuudujääki, jättis aga määratlemata, mida ja milleks peaks tegema valitsus. Kulutuste vähendamise ja maksutõusudega kavandatakse kahandada aastail 2012–2020 eelarvedefitsiiti 3,9 triljoni dollari võrra. Paljud komisjoni ettepanekud on mõistlikud, näiteks lihtsustada maksusoodustuste vähendamise ja maksumäärade alandamise teel tulumaksu. Laiema maksubaasi korral toovad madalamad määrad sisse rohkem maksuraha, töö ja investeerimise stiimulid säilivad, sest maksumaksjaile jääb suuremast teenistusest kätte rohkem raha.

Komisjonil nappis muudatuste moraal-seid põhjendusi, kui jätta tähelepanuta tuttavad lamedused stiilis „Ameeriklane olla pole uhke, kui oleme pankrotis” ning „Meil lasub isamaaline kohustus tagada lastele ja lastelastele parem elu”. Nende kõlavate fraaside häda on, et need ei anna

TEKST: ROBERT
J SAMUELSON

USAIDus on ohus

FOTO: CORBIS

USA trüüb raha:

novembri alguses teatas USA keskpank kavatsusest pumbata 2011. aastal majandusse veel 600 miljardit dollarit, et vähendada tööpuudust ja vältida deflatsiooni.

FOTO: SCANPIX

Saksamaa kriitika:

Saksamaa rahandusminister Wolfgang Schäuble süüdistas USA-d koguni oma poliitika usaldusväärsuse õõnestamises, selles, et USA suurendab ebakindlust globaalmajanduses, samuti silmakirjalikkuses valuutakursside valdkonnas. „Ameeriklased on liiga kaua võlgu elanud, finantssektori liiga suureks puhunud ning tööstusbaasi unarusse jätnud,“ lausub ta.

vastuseid väga lihtsatele küsimustele, näiteks: miks seni valitsuselt toetust saanud inimesed – põllumehed, vanurid, ka kohalikud omavalitsused jt – peaksid riiklikest toetustest ilma jääma?

Tegelikud lahendused

Vastused on siiski olemas. Põllumeeste toetamine pole üleriiklikes huvides, sest ainult ilma toetusrahata toodetud toit on madala hinnaga. Ameeriklaste toetamine sotsiaalsüsteemi ja tervishoiu kaudu nende viimasel 20–25 eluaastal pole riiklikes huvides, sest tervemad inimesed elavad kauem ning üha kasvavad kulud hakkavad riigil üle jõu käima. Ühistranspordi toetamine pole samuti üleriigilistes huvides, sest seda teenust kasutatakse kohalikul tasandil. Kui kohalikud tahavad ühistransporti, peavad nad selle eest ise maksma.

On selge, et nende küsimuste avaliku arutelu ajal hakkavad huvirühmad vältimatult oma huve esile tooma. Kuid tasub silmas pidada, et need huvid tuleks allutada laiemale avalikkuse huvidele. Kord juba määratud (või ka üksnes lubatud) hüvised ei anna õigust nendele ka tulevikus. Paremal juhul annab see õigustuse nende pakkumine järk-järgult lõpetada. Komisjoni juhid andsid avalikkusele üksnes mõne teeviida – neile oli peamine, et rehendus klapiks.

Suurim põrumine oli ettepanek riigi föderaalculudest viiendiku moodustavate kaitsekulutuste hiiglaslikuks kärpeks. Riiklik julgeolek on valitsuse kõige tähtsam ülesanne, komisjon aga taandas selle samale pulgale teiste kuartartiklitega, nagu poleks kaitsedollaril ja sotsiaal-

toetusdollaril mingit erinevust. Samuti poldud eriti vaeva nähtud, et tõsta esile programmid, mis tuleks lõpetada seetõttu, et need ei täida neile pandud ülesandeid. Niisiis võivad kirve alla sattuda ka head arengukavad.

Kahe viiendiku eelarve kulutamist vanuritele käsitleti liiga hellakäeliselt. Samuti kavandatakse sotsiaalhoolderakendamise vanusepiiri täielikku tõstmist 69. eluaastale aastaks 2075. Need programmid on tähtsad, aga vanusepiiri peaks tõstma kiiremini ning tervematele inimestele makstavaid hüviseid peaks rohkem kärpima.

Euroopa on vaid eelmäng

Pakutu oli retsept, kuidas muuta valitsemist ilma valitsemispõhimõtteid muutmata. Aastaid arvati, et kiirelt arenev majandus maksab kõik kasvavad programmid kinni. Tagajärjeks oli riigi raha muretu kulutamine kõigele, millel oli kõlav loosung või usinad toetajad. Olulisimad majandushinnangud olid liialt kaua liialt optimistlikud.

Praegune vananev ühiskond ja kontrollimatud ravikulud paisutavad riigi kulud suuremaks, kui maksubaas suudaks kunagi ülal pidada. Kui riigiaparaadi vastutuskoomat ei kahandata, muutub see rahvastikuprotsesside tõttu üleelusuuruseks.

USA vajab uusi tõekspidamisi – filosoofiat, mis tunnistaks muutunud tegelikkust. Kui ameeriklased hoiavad kinni iganenud programme soosivaist mugavuspõhimõtteist ning ei kavatse kunagi muuta põhilisi asju, võib peagi juhtuda, et Euroopa massimässud on eelmänguks USA omadele. **I**

Väärt- paberite kodu on LHV-S.

Kas maksad oma praeguses pangas Balti aktsiate hoidmise eest raha ning pead vaatama, kuidas märkamatud summad vaikselt kasumit söövad? Meie juures on väärtpaberid hästi hoitud ja soodsal kasvupinnasel. Oma klientidele pakub LHV ainsa pangana seda teenust tasuta. **Too nad meie juurde!**

Võta ühendust 6 800 400 / info@lhv.ee / lhv.ee

LHVpank

Tutvu finantsteenuse tingimustega ning vajaduse korral konsulteeeri meie asjatundjaga.

Ber lus coni

KES EI IHALDAKS OLLA KÕIKIDE POOLT KAS ARMASTATUD
VÕI VIHATUD NAISTE- JA NALJAMEES, ANDEKAS JA
ASJATUNDJA IGAL ELUALAL, KÕIGI MAAILMA VÄGEVATE
SÕBER NING KAUNITARIDE LEMMIK, KÕIKIDEST RIKKAM
JA JÕULISEM – NAGU ITAALIA PEAMINISTER
SILVIO BERLUSCONI. PUUDU ON ÜKSNES SUREMATUS.

FOTOD: BULLS

Armastatud ja vihatud:

Berlusconi jagub Itaalias nii palavalt armastajaid kui ka kirglikke vihkajaid.

ITAALIA AJALOO ÜKS pikima staažiga peaministreid Berlusconi on praegu 74-aastane. Sel sügisel kodumaal taas kord poliitilise tormi ja seksiskandaaliga võidelnud maailmakuulus milanolane on naljatades lubanud elada 120-aastaseks.

Ehitusettevõtjana alustanud, vabamüürlaste ja väidetavalt ka maffiaga tihedalt seotud muusikaandega ärimees siirdus keskeas nii poliitikasse kui ka meediaärisse – vaatelejate kinnitusel selleks, et oma vaieldava seaduslikkusega aetud ärisid seadusejärgijate eest kaitsta. Tööriütlis ordeni pälvimise järel ka Rüütlikis kutsutud lühikesekasvulise mehe impeeriumi mitteriikliku osa väärtust on raske hinnata. Päris isiklikku vara oli tal Forbesi andmetel tänavu 9 miljardi dollari eest, mis teeb temast Itaalia kolmanda ja üle ilma 74. kopsakusega rahakoti omaniku.

Lapsest saati muusik

1,1 miljoni elanikuga Milanos pangatöötaja ja koduperenaise keskklassi perre sündinud poisi koolipõlves paistis tulevane isevalitsejalike maneeridega, kuid suurmeestele iseloomulikult väiksekasvuline (täiskasvanuna 165 cm) Silvio silma hoo-

pis korraliku õpilase ja usina pillimehena. La Scala ja Verdi linnas kasvades harjutas ta usinalt klaverit ja mängis ülikooli ajal praeguse ärisemu, Mediaseti juhi Fedele Confalonieri bändis kontrabassi, samuti käis ta kruisilaevadel tööil laulvaks klaverimängijaks. Muusika on Silviot saatnud kogu elu: ta on kirjutanud koos päris heliloojatega hümmi oma jalgpalliklubile AC Milano ja parteihümmi oma erakonnale Forza Italia. Samuti on ta nüüd, vanemas eas, koos laulja Mariano Apicellaga kirjutanud kaks Napoli laulude albumit.

Milano ülikoolis juurat õppides kesken- dus ta oma lõputões reklaamiasjanduse juriidilistele külgedele. Ülikool sai läbi summa *cum laude* ja millegipärast Silviot kohustuslikku aastasesse ajateenistusse ei võetud. Sõjas suures ulatuses purustatud ning vaesest lõunast tulnud sisserändajate Mekaks muutunud Milano oli 1950.–1960. aastate Itaalia majandusime (*il boom*) ajal äri alustamiseks väga soodne paik, isegi juristile. Peale tööstuse arenes maruliselt ka ehitusvaldkond, mille Berlusconi pere kolmest lapsest vanim, Silvio, valiski oma edutee alguseks.

Headest äriideedest noorel ettevõtjal

TEKST: ANTS VILL

Head ideed. Vähe raha.

puudust ei tulnud, küll aga nappis tal kapitali nende elluviimiseks. Nelja esimese elukvartali ehitamiseks nuias ta stardikapitali tagatise välja oma isa töökohast Carlo Rasini pangast. Tulevasi korterioست-jaid veenis energiline ettevõtja mahutama oma raha alles paberil olevaisse eluasemeisse. See oli Milanos toona ebaharilik tava, ehkki nõudlus ületas pakumist mitu korda. Berlusconi pani end maksma kui osav veenja ning piskasjadeni põhjalik ärimees. Käibel on legend, et esimese korteri müüs ta oma parima sõbra ja bändikaaslase ning praeguse ärisõbra Fedele Confalonieri emale.

Confalonieri on oma sõbra karjääri algust kommenteerides märkinud: „Juba siis oskas Berlusconi riskida kaalutletult. Hiljem ilmnes, et ta tugevaimad küljed on kaaslaste motiveerimine ja kindel juhtimine. Üleüldse on tal loomulik anne hoida lähtekulud miinimumis, samas aga pigistada välja maksimum oma laialdasest suhtevõrgustikust ja luua liite vajalike inimestega. Iseäranis hea on tema võime inimesi ära kuulata ning klientidega samale lainepikkusele häälestuda.”

Ehitusbuum suundus põllule

Berlusconiil olid pärast esimese projekti õnnestumist üha suuremad plaanid. Vahepeal juba 1,7 miljoni elanikuni jõudnud ning välisimmigratsiooni surve alla sattunud suurlinnast hakkasid jõukamad asukad ära kolima. Berlusconi tabas trendi ja võttis 1964. aastal sihiks rajada suurlinna piiri taha Brugheriosse neljale tuhandele perele elurajooni. Selleks asutas ta uue firma ja otsis projektile rahastajad. Rasini

FOTO: SCANPIX

pank oli taas kambas, lisaks hämaravõitu Šveitsi firma, mille omanikke pole kunagi avalikustatud. Ettevõtmine oli riskantne: neil aastail olid turud olnud languses, intressid suured ning Brugherio oli paljude hinnangul liiga „põllu peal”. Berlusconi saatis siiski edu. Ta veenis näiteks üht suurt pensionifondi ostma kvartalite kaupakortereid üles, samuti panustas ta suurtes ajalehtedes mahukasse reklaampinda ning 1969. aastaks oli esimene tuhat korterit müüdud.

Berlusconi kolmas projekt oli juba selline, mis tegi talle nime ja millest kirjutatakse tema elulugudes. Milano 2 ehk suletud territooriumiga elurajoon rajati aastail 1970–1979 kümne tuhande pere jaoks ning seda hakkasid valvama turvamehed. Uut linnakut turustati kui number ühtede kodu, mis on vaba tööstussuit-

Elektritoolil: Itaalia parlamenti kõnetool pakub peaminister Berlusconiile nii põnevaid kui ka ärevaid hetki.

FOTOD: BULLS

Luksuslik elu: Berlusconi kuulub Sardinia saarel villa Certosa ja luksuslik jaht, kuhu ta suundub hommikumantli väel oma vanima tütre sünnipäeva tähistama.

sust ja liiklusummikuist. Milano 2-le järgnes peagi sarnane ja edukas suurprojekt Milano 3.

Vastuseta küsimus: kust tuli raha

Berlusconi oli end tõestanud kui hea planeerija ja osav müügimees – see oli tema algusaastate edu vaieldamatu alus. Samas kõlavad mitukümmend aastat hiljemgi valjult hääled, mis väidavad, et nende aegade suurprojektide rahastamisega olid lood enam kui kahtlased. Milano 2 ja Milano 3 raha oleks nagu pärinenud tankistide, varifirmade ja *offshore*'ide läbipaistmatust džunglist. Tookord kahtlustati ebaseaduslikku kapitaliimporti, samuti maffia rahapesu. Berlusconi tegemisi pidevalt arvustanud ja kahtluse alla seadnud Briti majandusajakirja The Economist väitel käis Berlusconi impeeriumi toonastest 22 firmast aastail 1978–1985 läbi ligi 100 miljardit liiri tundmatu päritoluga raha.

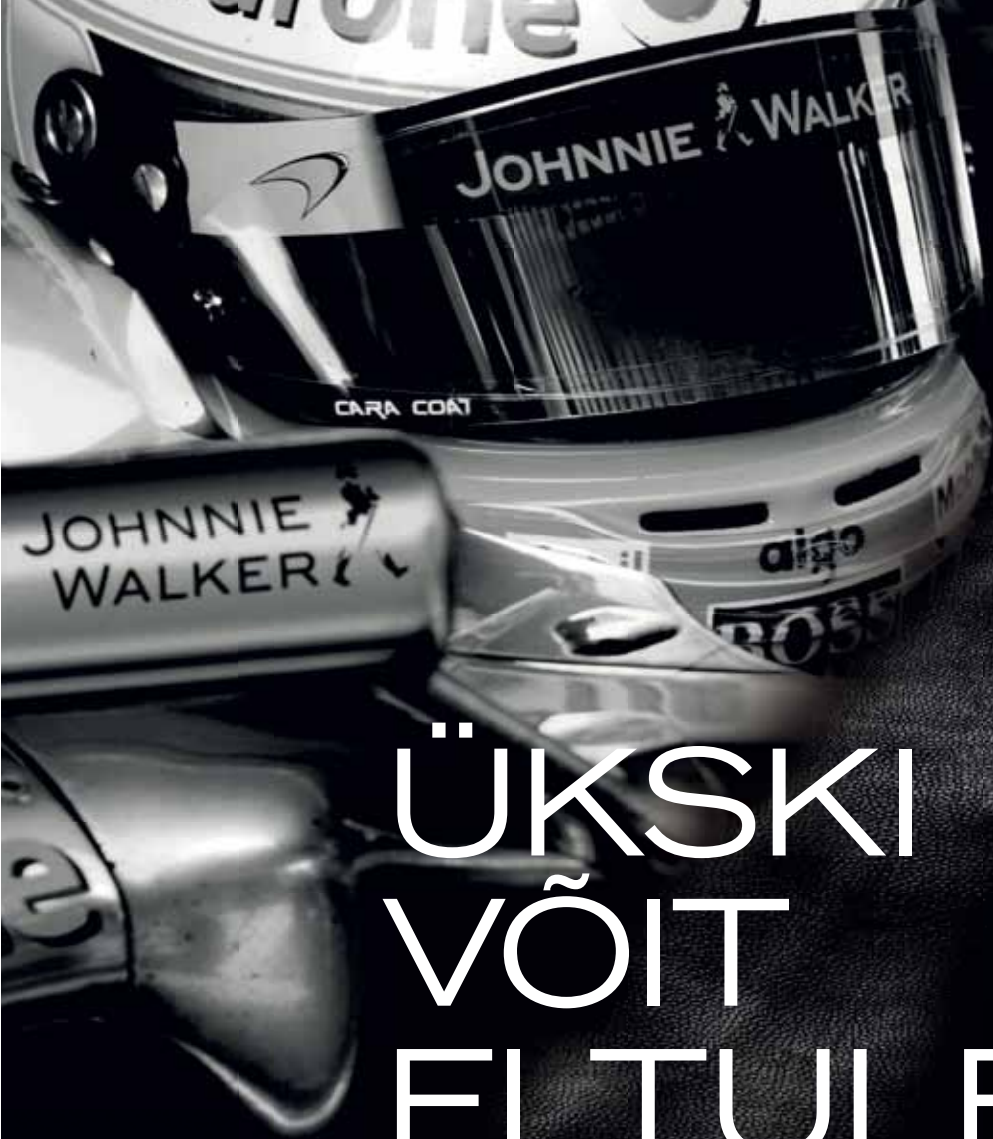
Mastaabid üha kasvasid ja pidid peegelduma ka väliselt nähtavas. 1974. aastal ostis Berlusconi edaspidi tema imagole tugevalt mõju avaldanud, 18. sajandil ehitatud San Marino maamõisa Milanost

põhja pool Arcores. Mausoleumilaadne 147 ruumiga hoone annab selgesti märku toona 38. eluaastat käinud Berlusconi ambitsioonide ulatusest ning nende patriarhaalsest loomusest. Häärberis leidsid peavarju nii tema rohkearvuline suurpere kui ka hulk kaaskondlasi-sõpru. Kinnisvara osteti aadlipere noorukeselt pärijalt koos mööbli ja raamatutega kesklinna-korteri hinnaga, tehingut vahendanud juristist Cesare Previtist sai aga kohe tehingu järel Berlusconi ihuadvokaat. Temast sai ühtlasi kolmas liige Berlusconi pidevalt ümbritsevas troikas, kuhu kuulusid kunagine bändikaaslane Confalioni ja Sitsiilia päritolu ülikoolikaaslane Marcello Dell'Utri.

Massoonid ja televisioon

Berlusconi oli tõusnud Põhja pealinnas juba väga arvestatavaks ärimehiks, kuid sellest jäi väheks – ta alustas hiljem talle tegeliku jõukuse ja mõju allikaks saanud televisiooniimpeeriumi rajamist. 1973. aastal asutas Silvio Milanos väikese kaabeltelevisioonijaama, mille nimeks sai Telemilano. Jaam oli mõeldud teenindama Berlusconi ehitatud elurajoone. Mõne

ÜKSKI VÕIT EI TULE KERGELT!

STARDI JOHNNIE WALKERIGA MONACO GP-LE!
LISAINFO WWW.PRIKE.EE/JOHNNIEWALKER

JOHNNIE WALKER®
KEEP WALKING™

FOTO: SCANPIX

Vabamüürlane. Töörüütel.

Meediamagnaat:

Televiisoon on Itaalias mõjuvõimas kanal ja Berlusconi oskab seda imehästi ära kasutada.

aja pärast ostis Berlusconi kaks kanalit juurde, kolis telekeskuse üle Milano südalinnas ning hakkas 1977. aastal edastama saateid eetri kaudu, tehes kanalid kättesaadavaks kogu Suur-Milano piirkonnale. Tol aastal andis Itaalia president talle tema majandusalaste teenete eest üle kõrgeima tunnustuse, Töörüütle teeneteordeni. 1978. aastaks oli Berlusconi suurärimeheks arenemise üks etapp ilmselt lõpule jõudnud. Edasise mõjukuse kasvuks oli vaja senisest veelgi paremaid sidemeid.

Berlusconi võttis tõsisemalt ette meediaturu ning asutas meediagrupi Fininvest, millest on praeguseks kasvanud väga paljusid tegevusvaldkondi valitsev firmade grupp. Samal aastal ühines ta ka vabamüürlaste salaloožiga Propaganda 2 (P2), millesse kuulusid Itaalia parimad ja mõjukaimad pojad. Aastal 1981 algatatud riikliku uurimise käigus selgus, et laial-

daste rahvusvaheliste sidemetega looži liikmed olid kolme riikliku salateenistuse juhid, 195 tippsõjaväelast, 44 parlamendiliiget, kolm ministrit, peaministri kantseleiüleml, valitseva sotside partei sekretär, samuti linnapäid, politseiprefekte, pankureid ja ärimehi, samuti hulk meediategelasi. Berlusconi liikmekaardi number oli 1816. Kogu nimekirja kätte ei saadudki, uurimise all olid vaid 962 liiget alates numbrist 1600. Loož saadeti parlamendi otsusega laiali.

Siiani ei ole ka täit ettekujutust, mida selline varivalitsus kavandas. Loož oli asutatud Itaalia kommunistliku partei kõrgajal, kui selle poolt hääletas iga kolmas itaallane. On arvatud, et loož kavandas kommunistide võimuletuleku vältimiseks isegi võimu ülevõtmist, kindlasti aga plaaniti suruda alla ametiühinguliikumine ja piirata demokraatiat. Berlusco-

FOTO: BULLS

FOTO: SCANPIX

FOTO: BULLS

Berlusconi eraelud

Esimesest abielust (1965–1985) Carla Elvira Dall'Oglioga on Berlusconil kaks last: Marina (ülal) ja Pier Silvio (vasakul). Aastal 1980 armus Silvio Berlusconi Bologna näitlejasse Veronica Lariosse, kes on temast kakskümmend aastat noorem. Paaril sündis kolm last Barbara, Eleonora ja Luigi. Veronica ja Silvio abiellusid 1990. aastal. Naine oli kogu abieluaja Silviot toetanud ja olnud kiinduv, kuid pärast peaministri abikaasa mulluseid seksiskandaale andis ta sisse avalduse 19-aastase abielu lahutamiseks. Ühtlasi esitas Veronica hiiglasliku elatistraha nõude, et nende teisest abielust pärit lastele oleks tagatud samasugune elatustase kui esimesest abieluliidust sündinud pärijail.

Televisioonimogul.

ni rolli loozis vaatlejad siiski üle ei tähtsusta, sest talle oli organisatsiooni rohkem vaja kui tal oli algaja telemagnaadina sellele pakkuda.

Meediaimpeeriumi kasvuaastad

Fininvest koondas enda alla hulga kohalikke telejaamu üle riigi. Nüüdsest oli neil ühine programm ja sisuliselt oli seadustest mööda hiilides loodud üleriigiline telekanal. See ohustas avaliku-õigusliku telekanali RAI monopoli. 1980. aastal asutas Berlusconi juba esimese tõeliselt üleriigilise kommertstelekanali Canale 5, millele järgnes kiirelt Ruscolini perekonnalt üle ostetud Itaalia 1 ja kirjastusmagnaadilt Arnoldo Montadorilt üleostetud Rete 4. Eri-list rõhku pani Berlusconi telereklaami sinnani väga söötis turu allutamisele, milleks ei põlanud ta agentuuride haisid oma Arcore villas poputada ja mitmel viisil

pehmitada. Reklaamimüügi meeskonnad koostas ta Publitalia firmas noortest energilistest ja viimse viigini ettekirjutatud korrektse välimuse ja käitumisega meestest. 1983. aastaks oli järjekindel Berlusconi saavutanud Publitaliale 43-protsendise osa Itaalia telereklaamiturust.

Berlusconil oli palju kasu juba ülikooli ajal loodud sõprussidemetest toonase peaministri Bettino Craxiga, kelle valitsus seadustas 1984. aastal kiirdekreediga Berlusconi üleriigilised telejaamad. Kiire oli asjaga sellepärast, et paar päeva varem olid Torino, Pescara ja Rooma kohus määranud RAI monopoliseadust rikkuvad telejaamad sulgemisele, millega jäi suur osa rahvast ilma „Dallasest”, Smurfidest ja „New York, New York”-seriaalidest. Mõne poliitilise tormi järel muudeti dekreet seaduseks ning RAI monopol oli päriselt lõppenud.

FOTOD: BULLS

Söber: Berlusconi tunneb ennast vabalt koos kõigi maailma võimsatega.

FOTO: SCANPIX

Itaalia kümne suurima eraettevõtte hulka kuuluv holdingfirma Fininvest Group hõlmab praeguseks mitut Berlusconi perekonnale kuuluvat tähtsat firmat. Nende hulgas on Itaalia suurim kindlustus- ja pangandusgrupp Mediolanum, Itaalia suurim filmitootmisfirma Medusa, Itaalia juhtiv kirjastusfirma Montadori, Itaalia suurim meelelahutusettevõtte Mediaset (st kolm üleriigilist telekanalit: Canale 5, Italia 1, Rete4), kaks telekanalit Hispaanias, digi-TV saatevõrk Endemol ning hulganisti teleprogrammide tootmise ja edastamise ettevõtteid. Ning otse loomulikult peab igal miljardäril olema oma jalgpalliklubi. Berlusconil on sünnilinna sats, Itaalia kuulsaim meeskond AC Milano. Ka see ettevõtte kuulub Fininvesti alla.

Seni pääsenud terve nahaga

Berlusconit on aastate jooksul tabanud arvukad kriminaalsüüdistused, sealhulgas maffiasidemetes, maksupettustes, raamatupidamise võltsimises, korruptsioonis ning politsei ja kohtunike äraostmises. Mitu korda on need ka kohtuni jõudnud. Paljudel kordadel on Berlusconi pääsenud, sest tema kontrolli all olev parlament on muutnud seadusi ja lühendanud paljude süütegude aegumistähtaegu. Teda on päästnud ka saadikupuutumatus.

Berlusconi on ise 2006. aastal uhkustanud, et õigus võidutseb: 1994. aastast alates on teda rünnanud 789 süüdistajat, politsei on teda külastanud 577 korral ja on peetud 2500 kohtuistungit. Berlusconi on oma sõnul kulutanud nende ebaõiglaste rünnakute tagasilöömiseks kokku 174 miljonit eurot, tulles ikka välja puhaste paberitega. Alati üksnes tippadvokaate palkav Berlusconi on olnud tööandjaks ka praegusele Prantsuse presidendile Nicolas Sarkozyle ning osa tema endisi advokaate on praegu Itaalia parlamendi liikmed.

Aastaid rahva 60-protsendilist toetust nautinud Berlusconi peab praegu leppima kõigest 36 protsendiga. Nii võib ohtu sattuda Silvio suurima unistuse teostumine – saada aastal 2013 Itaalia presidendiks.

Pärast hiljutist ilulõikust, juuste istutamist ja südamestimulaatori paigaldamist on 74-aastane Silvio Esimene igapäevaselt ikka uudiste esirinnas – enamasti kas tõeliste skandaalide või tema klounilikust käitumisest tingitud skandaalikeste tõttu. Maailma vägevaimate lähedast sõpra tuleb siiski vägagi tõsiselt võtta. Saab kahtlusetu väita, et kogu Itaalia on jätkuvalt tema meedia (kolm eratelekanalit, kolm riigikanalit) ning võimupartei ja liitlaste kontrolli all. Sellist *il sistema*'t on nimetatud ironiliselt ka uueks demokraatliku valitsemise mudeliks. **I**

.ee ee

KÕIK OLEMASOLEVAD EE-DOMEENID KUULUVAD ENNE 5. JAANUARI 2011 ÜMBERREGISTREERIMISELE. KUI SEDA POLE TÄHTAJAKS TEHTUD, ALUSTAB EESTI INTERNETI SA (EIS) DOMEENI KUSTUTAMISE MENETLUST.

SELLE JÄRGI ON IGAÜHEL ÕIGUS registreerida vabanenud domeen enda nimele kes-ees-see-mees-põhimõttel. EIS-i teatel oli detsembri alguseks ümber registreeritud ainult üle 12 000 domeeni, kuid enne 5. juulit 2010 oli Eestis registreeritud kokku ligi 79 000 domeeninime.

Olulised tähtajad

5. jaanuar 2011 – kuuekuulise ümberregistreerimise tähtaja lõpp. Ümberregistreerimata domeenide omanikele saadetakse uus meeldetuletus.

5. veebruar 2011 – lõppeb 30-päevane tähtaja pikendus. Kuni selle päevani on domeen endiselt kasutatav.

5. aprill 2010 – peatatakse domeen ja selle kirjed nimeserverites. Selle aja jooksul ei ole domeen enam kasutatav. 60-päevase ajavahemiku jooksul on domeeniomaniikul endiselt võimalus esitada ümberregistreerimise avaldus.

Kuidas ümber registreerida

- Ümberregistreerimiseks tuleb esitada vastav taotlus, määrata registripidaja, halduskontakt ja tehniline kontakt.
- Registripidajale võib taotluse esitada isik, kellel on registreerijaks märgitud juriidilise isiku põhikirja järgi esindusõigus, või selle isiku poolt volitatud isik.
- Registripidajaks on EIS-iga vastava lepingu sõlminud akrediteeritud isik, näiteks Zone Media OÜ, kelle ülesanne on osutada registreerimistoiminguid.
- Halduskontaktiks on isik, kellega suhtleb domeeniga seotud küsimustes EIS ja registripidaja. Halduskontaktiks võib füüsilise isiku puhul olla registreerija ise ning juriidilise isiku puhul seaduse (nt juhatuse liige) või volituse alusel mis tahes füüsiline isik (nt kliendi ülesandel Advokaadibüroo Tamme Otsmann Ruus Vabamets töötaja).
- Tehniline kontakt on füüsiline isik, kelle ülesanne on muuta kirjeid nimeserverites või neid sealt eemaldada. **I**

KT

TEKST: KARMEN TURK

Advokaadibüroo Tamme Otsmann Ruus Vabamets jurist.

Tamme Otsmann Ruus Vabamets

LHV turuosa kasvab

OKTOOBRI LÕPUKS OLI LIGI 21 000 TEISE SAMBA OMANIKKU OTSUSTANUD HAKATA JÄRGMISEST AASTAST KOGUMA PENSIONIPÕLVEKS MÕELDUD RAHA MÕNESSE LHV PENSIONIFONDI. KUI LAHKUJAD MAHA ARVATA, TULEB TEISTEST PENSIONIFONDIDEST LHV-SSE ÜLE 17 500 TEISE SAMBA OMANIKKU.

UUE AASTA ALGUSES mööduvad LHV pensionifondid klientide arvu poolest Sampo pensionifondidest. Jaanuaris, mil jõustuvad kuni oktoobrini esitatud fondivahetuse avaldused, kasvab LHV pensionifondidesse omale II sammast koguvate inimeste arv 53 300-ni. See annab LHV-le Swedbanki ja SEB järel suuruselt kolmanda klientide arvu. Koos esimest korda II sambaga liitunud inimestega suureneb LHV pensionifondide klientide arv umbes 60%.

Suurimad tootlused 2010

LHV pensionifondide turuosa kasvu taga on peamiselt üks põhjus: LHV fondid on siiani näidanud parimaid tootlusi. Näi-

teks Äripäeva koostatud võrdluse alusel oleks pensionisüsteemi loomise hetkel liitumiseks olnud viis parimat valikut just LHV viis pensionifondi (vt Äripäeva võrdlust seisuga 5.10.2010). (Fonde XL, M ja XS juhtis kuni 2004. aasta lõpuni Seesam Varahaldus, alates 2005. a on nende fondide fondivalitseja LHV Varahaldus. Fonde L ja S on algusest peale juhtinud LHV.)

Meil on hea meel, et LHV juhitud II samba pensionifondid on olnud parimad ka 2010. aastal. Pensionikeskus.ee andmetel on 8. detsembri seisuga tänavused kaks parimat kuni 50 protsenti aktsiaturgudele investeerivat fondi L ja XL. Parim kuni 25 protsenti aktsiaturgudele inves-

TEKST: MIHKEL OJA

LHV Varahalduse juht

Fondide vahed kärisevad

Võrdle tootlusi protsentides aadressil lhv.ee/pension.

Liitumisaeg enne	30.04.2002	31.10.2002	31.10.2003	31.10.2004	31.10.2005	31.10.2006	31.10.2007	31.10.2008		
Fondi investeeritud (krooni)	48 192	45 947	41 095	35 853	30 008	23 189	14 952	5702		
Vara väärtus seisuga 5. okt 2010										
	Osaku hind	Fondi riskitase								
LHV Pensionifond L	19.75	agressiivne	66 819	62 437	53 315	44 479	36 002	27 603	18 492	7060
LHV Pensionifond S	16.90	konservatiivne	65 589	61 910	54 423	46 660	38 441	29 252	18 516	6630
LHV Pensionifond XL	16.84	agressiivne	64 663	60 934	52 837	44 561	36 183	27 571	18 401	7054
LHV Pensionifond M	15.78	tasakaalustatud	63 574	60 142	52 788	45 077	37 004	28 292	18 476	6847
LHV Pensionifond XS	15.53	konservatiivne	63 501	60 154	53 140	45 717	37 752	28 830	18 327	6616
Sampo Pension 50	16.67	agressiivne	58 433	54 879	47 625	40 375	33 095	25 230	16 679	6349
Ergo Pensionifond 2P2	16.65	agressiivne	56 989	53 458	46 209	39 184	32 402	25 144	17 152	6785
SEB Konservatiivne Pensionifond	13.55	konservatiivne	56 643	53 720	47 584	41 161	34 395	26 347	16 723	6230
Sampo Pension 25	14.39	tasakaalustatud	55 709	52 609	46 184	39 552	32 669	25 004	16 323	6194
Ergo Pensionifond 2P1	13.64	konservatiivne	55 564	52 652	46 519	40 162	33 471	25 658	16 306	6067
Sampo Pension Intress	13.05	konservatiivne	55 220	52 378	46 424	40 110	33 263	25 386	16 186	6058
SEB Progressiivne Pensionifond	14.24	agressiivne	50 226	47 149	40 834	34 639	28 608	22 264	15 408	6472
Swedbank Pensionifond K3	14.39	agressiivne	50 163	47 020	40 631	34 457	28 532	22 221	15 299	6354
Swedbank Pensionifond K1	11.67	konservatiivne	48 857	46 340	41 149	35 732	29 939	23 062	14 975	5876
Swedbank Pensionifond K2	12.63	tasakaalustatud	48 585	45 842	40 191	34 508	28 748	22 271	14 938	6069
Nordea Pensionifond A	13.34	agressiivne								6688
Nordea Pensionifond B	12.80	tasakaalustatud								6490
Nordea Pensionifond C	12.10	konservatiivne								6300

ALLIKAS: ÄRIPÄEV

Arvutuskäik

- Pensionikoguja on kogunud kogu kogumisperioodi jooksul raha ainult ühte pensionifondi.
- Pensionikoguja on jätkanud 2010. aastal makseid pensionifondi.
- Pensionifondi osakud on laekunud pensionikoguja kontole iga kuu kõige aktiivsemal päeval (tavaliselt 15.–20. kuupäev).
- Pensionikoguja brutopalk on kogu aeg olnud võrdne Eesti keskmise palgaga.

- Arvestatud on sisenemis- ja väljumiskulud. Näide: enne 2003. aasta oktoobrit SEB Konservatiivse Pensionifondiga liitunud pensionikoguja on teeninud portfelliit kasumit 15,7% (47 584 krooni / 41 095 krooni – 1).
- Tabelises ei ole kaasatud nelja kõige agressiivsemat pensionifondi (aktsiate osakaal kuni 75%), mis alustasid tegevust 1. jaanuaril 2010, ning eelmisel aastal käivitunud SEB Optimaalset Pensionifondi.

Terminid

Agressiivne: aktsiatesse on lubatud investeerida kuni 50%.
Tasakaalustatud: aktsiatesse on lubatud investeerida kuni 25%.
Konservatiivne: võlakirjafond, ei ole lubatud aktsiatesse investeerida.

teeriv fond on M ning kaks parimat ainult võlakirjadesse investeerivat fondi on XS ja S.

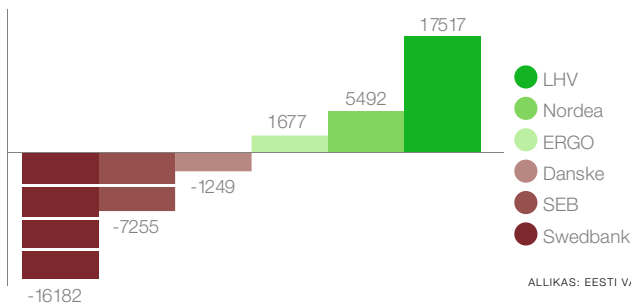
Muutused seoses euro tulekuga

Pensionifondide varade investeerimist euro tulek sisuliselt ei puuduta. Eesti kroonides tehtud investeeringud moodustavad fondide varadest üksnes tagasihoidliku osa. Juba praegu on LHV pensionifondidel investeerimise põhivahendite osakaal suurenenud.

Küll aga muutub pensionifondi osaku hind: see konverteeritakse Eesti kroonidest eurodeks. Pensionifondi investeerimises saab inimene vastu fondiosakuid, mida hoitakse tema pensionikontol Eesti väärtpaberite keskregistris. (Fondist raha välja võttes müüb inimene need osakud fondile tagasi ning tema kasum või kahjum sõltub sellest, mitu protsenti on osakute väärtus vastava perioodi jooksul muutunud.)

Euro tulekuga jääb osakute kogus pensionikontol samaks. Muutub ainult osaku

Liitujate ja lahkujate vahe

ALLIKAS: EESTI VÄÄRTPABERIKESKUS (2.11.2010)

hind vastavalt vahetuskursile, nagu ka kõigi muude kaupade ja teenuste hind.

Fondi saab vahetada ka alla 500 osakuga

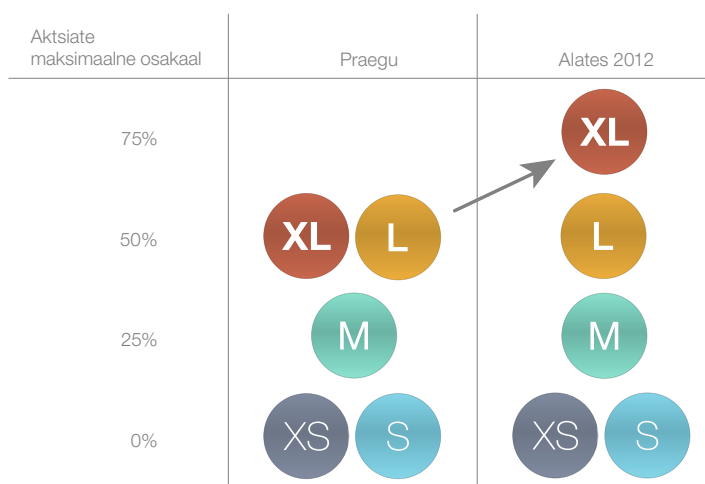
Kuni 2010. aasta lõpuni on kehtinud nõue, et juba kogutud summa ületamiseks teise pensionifondi peab olema kogutud vähemalt 500 osakut. Alates jaanuarist 2011 saab kogutud summa tuua teise fondihalduri juurde üle ka siis, kui osakute arv vastavas fondis on alla 500.

Fond XL agressiivsemaks

2011. aastal plaanib LHV muuta pensionifondi XL nii, et see võiks investeerida aktsiaturgudele praeguse 50% asemel

Pärast seaduse muutumist saab oma uusi II samba makseid suunata jooksvalt teise pensionifondi.

LHV Pensionifond XL muutub agressiivsemaks

maksimaalselt 75%. Muudatus jõustus 2012. aasta alguses. Pärast muudatuse registreerimist Finantsinspeksioonis teavitatakse mõne kuu jooksul kõiki fondi XL kliente muudatusest isiklikult. Soovi korral saavad nad vahetada oma senise fondi kuludeta näiteks fondi L vastu, mis jätkab aktsiaturgudele investeerimist kuni 50% fondi varadest. Ning vastupidi, teiste LHV pensionifondide kliendid, kes soovivad rohkem aktsiaturgudele investeerida, saavad oma senise valiku vahetada fondi XL vastu.

Fondivahetamise muudatused jõustuvad augustis

Riik plaanib II samba pensionifondi vahetamist lihtsustada. Kui siiani on mee-

dias olnud juttu, et muudatused jõustuvad aprillis, siis viimase eelnõu järgi lükkub muudatuste jõustumine 1. augustile 2011.

Pärast seaduse muutumist saab oma uusi II samba makseid suunata jooksvalt teise pensionifondi. Ühte fondi juba kogutud summa saab üle tõsta teise fondi kolm korda aastas: jaanuari, mai ja septembri alguses, kusjuures selleks peab sooviavalduse esitama üle-eelmise kuu (vastavalt novembri, märtsi ja juuli) lõpuks.

III samm sisenemistasuta

Detsember on traditsiooniliselt aeg, mil tasub kaaluda III sambasse investeerimist. Seda on mõistlik teha siis, kui on soov investeerida raha pikaajaliselt, st võtta see kasutusele 55-aastasena või hiljem. Põhjus, miks eelistada pikaajalise investeerimise puhul III sammast muudele investeerimisvõimalustele, seisneb tulumaksu tagastuses. III sambasse, nt LHV Täiendavasse Pensionifondi, investeeritud summalt tagastab riik tulumaksu, seda eeldusel, et investering ei ületa 15% inimese kalendriaasta sissetulekust.

LHV Täiendava Pensionifondi sisenemistasu on perioodil detsember 2010 kuni jaanuar 2011 viidud 0% peale, mis tähendab, et fondi investeerimisega kulusid ei kaasne.

Ka III samba fondi on võimalik hiljem vahetada. Seda saab teha jooksvalt ning maksuküsimustega sellisel juhul arvestama ei pea. **I**

III sambasse investeerimise või III samba fondi vahetamise teemal võta julgesti LHV-ga ühendust!

Liina Pärna
kliendihaldur
680 2627
liina.parna@lhv.ee

Pensioni **kolmas samm** 7. veebruarini **sisenemis- tasuta.**

Vaata lisaks lhv.ee/pension

LHV pension

Tutvu LHV pensionifondide prospektiga lhv.ee/pension ning vajadusel konsulteeri investeerimishooldajaga. Fondi eelmiste perioodide tootlus ei tähenda lubadust ega viidet fondi järgmiste perioodide tootluste kohta.

Hai 2010

KA IGAPÄEVASELT INVESTEERIMIST HARRASTAV AIVAR ÕEPA VALIS
„BÖRSIHAIL” STRATEEGIA, MIDA TA OMA RAHAGA KATSETADA EI JULGEKS.
OMETIGI TÕI SEE TALLE KORRALIKU TULU.

Milline oli sinu mängustrateegia?

Päris kindlat strateegiat mul alguses ei olnudki. Kui mäng oli juba paar päeva kestnud, tekkisid mõtted. Esimene idee oli mängida biotehnoloogiafirmade aktsiate suurele hinnakõikumisele pärast USA ravimiameti FDA otsuseid selle kohta, kas lubada mingi ravim turule või mitte.

Teine idee oli jälgida aktsiaid, mis eelturul n-ö mutta müüdi. Näiteks kas või needsamad biotehnoloogiafirmad, kellel ei õnnestunud FDA-lt oma ravimile heakskiitu saada. Sageli müüakse selline aktsia turu avanemisel väga alla, aga päeva jooksul ta kurss pisut taastub. Kui õnnestub selline liikumine kinni püüda – osta esimese pooltundi jooksul n-ö põhjast ja müüa pool tundi hiljem, kui hind on mõnevõrra taastunud –, võib võit olla üsnagi märkimisväärne.

Tegelikult oligi mu edu taga see, et mul õnnestus kinni püüda kahe biotehnoloogiafirma aktsia FDA otsuse järgsed liikumised. Vivus Inci ostsin portfelli vahetult enne FDA otsust, mis oli ettearvatavalt negatiivne. Mu tees oli, et sellesama ettearvatavuse pärast on hind enne otsuse teatavaks tegemist liiga alla müüdnud. Nii oligi – aktsia hind kosus otsuse teatavaks tegemise järel ligi 30%. Teise firma, Bidel Inci aktsiad lisasin portfelli FDA negatiivse otsuse järgse kauplemispäeva alguses. Bideli aktsia tegigi päeva alguses põhja ja kosus umbes tund aega hiljem, tuues samuti ligi 30% tulu. Ausalt öelda on selline strateegia kohutavalt riskantne ning reaalse rahaga ma sellises mahus selliseid panuseid kindlasti ei teeks.

Miks just see?

Töö kõrvalt on mul vähe aega turge jälgida. Seepärast ei saanud ma mängida nii,

nagu osa konkurente, kes proovisid samal päeval kinni püüda liikumisi nii päevasel ajal Balti turgudel kui ka öhtul USA turgudel. Selline väikeste tehingutega portfelli kasvatamise strateegia oleks minu puhul eeldanud üle kümne tunni päevas ühe silmaga turu liikumiste jälgimist, mis on töö ja pere kõrvalt ilmvõimatu. Sestap otsustasin pigem püüda nii-öelda suuri kalu. Selle strateegiaga on võimalik ka suurelt alt minna, kuid samas on võimalik ühe tehinguga rohkem teenida kui teised mitme päevaga.

Kuidas oled investeerimist õppinud?

Olen iseõppija. Reaalse rahaga pole mul nii hästi läinud kui tänavu „Börsihail”, olen enam-vähem nullis. Algul kaotasin rohkem, makstes selle eest kooliraha, hiljem on tulnud ette ka paremini õnnestunud investeeringuid.

Kuivõrd innustab „Börsihai” võit sind reaalse rahaga börsil riskima?

Mitte märkimisväärselt rohkem, kui ma seda siiani olen teinud. Üldiselt olen ma väga väikesekaliibriline hobiinvestor. Neljaliikmelise pere kõrvalt ei jää eriti palju sääste, mida investeerida.

Millal sa päris investeerimisega alustasid? 2005, kui õigesti mäletan.

Ostsin arvutimängutootja Atari aktsiaid. Investeeringuga läks kehvasti: muu turg tõusis, aga Atari aktsia mitte, müüsin need paar kuud hiljem kahjumiga maha.

Kas sinu hinnangul on börsil mängimisest võimalik ka ära elada?

Kindlasti on. Ise ma, kardan, ei suudaks – kuuluksin pigem selle 95% hulka, kes raha kaotavad. **I**

„Börsihai 2010”

Kolmes Balti riigis toimunud aktsiamängust väljus 2000 osalejast tänavu võitjana Aivar Õepa. Tal õnnestus 20 börsipäeva jooksul kasvatada kättejagatud 30 000 eurot 9048.26 euro võrra ehk veidi üle 30%, tehes selleks 20 börsitehingut.

Oktoobris-novembris peetud mängus saavutas teise koha Arturs Kāpiņš (Läti), keda lahutas esikohast üksnes 694.72 eurot (tootlus 27,8%) ning kolmandaks tõusis Tauri Avila (Eesti), kes jäi liidrist maha 1199.53 euroga (tootlus 26,2%).

Esikoha omanikule andis LHV Pank tänavu võimaluse valida kolme Estraveli reisipaketi vahel: reis kahele jäähoki maailmameistrivõistlustele Bratislavasse, Briti jalgpalliliiga kohtumisele Manchesterisse või Vormel 1 etapile Istanbuli. Turuväärtuselt 1. kuni 50. portfelli omanikud said auhinnaks pääsme LHV seminarile ning ühe investeerimisalase raamatu.

TEKST: TIIT EFERT

Kindlalt sees: internetipanga erinevate keskkondade vahel liikudes pole ohtu, et vahepeal peab uuesti sisse logima.

Uus netipank

LHV PANGAL VALMIB PEATSELT UUS INTERNETIPANK, MILLE AMBITSIOONIKAS EESMÄRK ON OLLA MAAILMA MUGAVAIM.

Andre Kaibald on LHV Panga e-kanalite juht.

ERINEVATE INTERNETIPANKADEGA kokkupuutunud inimesed teavad, et Eesti on sel alal maailmas üks tugevamaid. Eestimaalastel on tekkinud internetipanga kasutamisel omad harjumused. LHV Panga eesmärk on neid harjumusi arvestada ning, veelgi enam, pakkuda ka uusi võimalusi.

Kogu vara silme ees

LHV Panga e-kanalite juhi Andre Kaibaldi sõnul alustati uue veebipanga kontseptsiooni loomist juba 2009. aastal. Peamiseks sihiks seati lihtsus ja kasutusmugavus, mille saavutamiseks kaasati Eesti parimad spetsialistid ja disainerid, aga ka kliendid ning töötajad. „Me ei taha pakkuda üksnes uut ilusat disaini, vaid ka võimalikult loogilist ülesehitust ja

lihtsasti kasutatavat keskkonda,“ kinnitab Kaibald.

Üks suurimaid erinevusi võrreldes teiste internetipankadega on Kaibaldi hinnangul see, et LHV Pank ei tee uues keskkonnas vahet äri- ja eraklientidel. „Meie kliendil on võimalik vaadata korraga kõiki oma kontosid ja näha kogu oma varalist seisut. Ta saab teha mitmesuguseid igapäevatehinguid alustades maksetest ja lõpetades väärtpaberitehingutega,“ selgitab Kaibald. Internetipanga pääsist leiab kasutaja kiirvalikute menüü, mille kaudu on enim külastatavad veebisaidid alati käeulatuses.

Sisselõigatuna ei pea klient pidama meele kümneid salasõnu, sest ta saab e-keskkonnas valida nii oma lapse kui ka firma-konto vaate ning liikuda sealt edasi ka

TEKST: TIIT EFERT

finantsportaali ning LHV Panga korporaatiivleheküljele. Varadest parema ülevaate saamiseks on võimalik vaadata kõigi oma kontode vara ühes koondvaates, kus saab valida välja soovitud kontod.

Internetipangas on olemas ka ainulaadne virtuaalkonto keskkond, mille kaudu saab tutvuda investeerimismaailmaga lihtsalt ja riskivabalt. „Virtuaalkonto annab suurepärase võimaluse jälgida turgude liikumist, õppida investeerimist ja testida oma oskusi ning teadmisi Balti või muude riikide börsidel ilma pärisrahaga riskimata,“ lisab Kaibald.

Uueneb ka LHV finantsportaal

Samuti on saanud uue ja selgema ülesehituse LHV finantsportaal. Suurt tähelepanu on pööratud praeguse lihtsuse säilitamisele, millele on lisatud uut funktsionaalsust ning selgemat navigeeritavust.

Finantsportaali teemade alajaotuses on keskendutud senisest rohkem sellele, et vajaliku teabe leiaks üles nii kogunud investor kui ka algaja huviline. Investeermisteadmisi hakkab koondama „Finantsakadeemia“, mis sisaldab toimunud ja tulevaste LHV seminaride teavet, ettekan-deid, terminiselgitusi, linke ja valemuid. „Finantsakadeemia“ rubriiki kuuluvad ka „Videokool“ ja LHV raamatukogu.

Finantsportaali üks tähtsamaid osi on kindlasti foorum, mis moodustab oma professionaalse kasutajaskonnaga Eesti aktiivseima investeerimiskogukonna. Uuenenud foorumis on võimalik postitusi hinnata, teatada ebasobivast postitusest, viidata, linkida, vaadata teisi kasutajaprofiile jpm. Nende võimaluste alusel kujunevad portaali kõige hinnatumate, kommenteeritumate ja uute postituste nädala edetabelid.

Need, kes aktsiatega iga päev ei tegele,

Kõik varad: koondvaates näeb klient kõiki oma kontosid korraga ja saab pildi kogu oma varast.

vaid otsivad uusi ideid, kuidas oma raha iseseisvalt paremini kasvatada, saavad abi „PRO“ alamjaotusest. See hõlmab põhjalikke turuülevaateid ja ettevõtete analüüsi LHV analüütikutelt.

LHV Panga uus e-keskkond ei ole veel päris valmis – see täieneb üha uute võimalustega. „Hoiame teid kursis nii LHV internetikanalite kaudu kui ka ajakirja Investeeri vahendusel,“ lubab Kaibald. 1

Uued teosed LHV raamatukogus

Novembris saabus LHV raamatukokku üle kümne uue raamatu, millest kaheksaga siinkohal põgusalt tutvust teeme. Nüüdsest saab populaarsemat finantskirjandust laenutada ka LHV Panga Tartu kontorist.

JASON KELLY

The Neatest Little Guide to Stock Market Investing, 2010 Edition
(2009)

Arvestades selle teabe tohutut mahtu, mille iga alustav investor peaks enne börsidele sukeldumist läbi töötama, on mõistetav, miks paljud eelistavad soovitatud kirjandust ignoreerida. Ajakulukat õppeprotsessi võiks lihtsustada see Jason Kelly käsiraamat, mis aitab oma suhteliselt väikesest formaadist hoolimata laduda investeerimismaailma kohta korraliku teadmiste vundamendi.

MORGAN DOWNEY

Oil 101
(2009)

Downey teos on soovituslik lugemine kõigile, kes tahaksid teada rohkem nafta kui toote kohta ning mõista turge, kus musta kulda kaubeldakse. Raamat uurib lähemalt naftatööstuse igat aspekti, alustades ajaloo ja lõpetades poliitiliste tagajärgedega, luues nõnda tervikpildi sellest, kuidas nafta mõjutab üleilmseid turge.

MALCOLM GLADWELL

Outliers: The Story of Success
(2008)

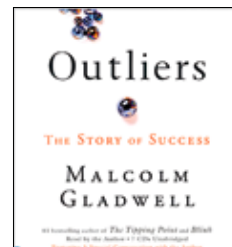
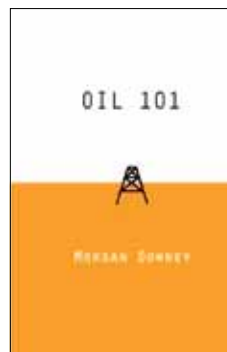
Kui palju on vaja annet ja kui palju tuleb näha vaeva, et saavutada silmapaistvat edu? Gladwelli sõnul ei saa kirjutada kordaminekuid ainult ühe teguri arvele, vaid vaadata tuleb paljusid aspekte. Sellesse valemisse kuuluvad meie enda teadmised, kontaktid teiste inimestega, keskkond ning lisaks veel paljud muud muutujad, mida me kontrollida ei suuda.

TEKST: ERKO REBANE

LHV Panga analüütik

MUZAFFAR
A. KHAN,
JAN SRAMEK

**Racing Towards
Excellence**
(2009)

Enese arendamine ja täiuslikkuse poole püüdlamine on viimastel aastakümnetel hakanud mõjutama üha nooremate inimeste elu. Tihti ei suuda aga ettevalmistused suurte ootustega sammu pidada ning tagajärjeks on õnnetunde puudumine. Vaid vähesed saavutavad tasakaalu, mis võimaldab ennast ületada ja elada tänu sellele õnnelikkuse elu – seda põhjusel, et enamikule meist ei ole keegi õpetanud, kuidas tasakaalu saavutada.

NIALL FERGUSON

**The Ascent of Money:
A Financial History
of the World**
(2009)

See raamat võtab ette pika teekonna, alustades iidsest Mesopotaamiast ning jõudes välja tänapäeva, et juhtida lugeja läbi globaalse rahasüsteemi ja finantsinstrumentide muuseumi. Fergusoni teos aitab näiteks mõista, millest sai alguse valitsuste laenamine, kuidas tekkisid võlakirja- ja aktsiaturud, missugust rolli mängivad finantsüsteemid vaesuse leevendamisel ning miks loob üleilmse rahasüsteemi keerukus suuri riske ja rikkusi.

JACK
D. SCHWAGER

**The New Market
Wizards: Conversations
with America's Top
Traders**
(2008)

Selle teose esimene versioon („Market Wizards“) ilmus 1980. aastate teisel poolel ning põhines kauplejatega tehtud intervjuudel. Käesolevasse järge on Jack Schwager lisanud uusi lugusid finantsvõluritega, mis võimaldavad lugejal paremini mõista investeerimise ja kauplemise tausta ning panna kõrva taha väärt vihjeid edukate tehingute tegemiseks.

EESTI PÄEVALEHT

**Väärtpaberite teejuht
MÜÜGIL!**

Hind: 125 krooni

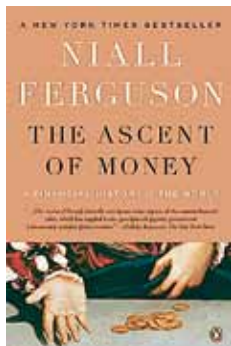
Ehkki praegustes tormituultes on tekkimas uus finantsüsteem, mille kontuure me veel ennustada ei oska, jäävad paljud põhitõed siiski muutumatuks. Pangalaen ja otseinvesteeringud ei ole ainus, millega ettevõttele raha kaasata. Börsid ja võlakirjaturud taastuvad ühel päeval ning vabalt turult raha kaasamine muutub taas nii võimalikuks kui ka mõttekaks. Ent nagu praegused tormid näitavad, tuleb seda kõike teha targalt – riskid olgu maandatud ja ülevõimendamine välditud. Ning teiselt poolt: väärtpaberitesse investeerimine võib olla ettevõtte raha paigutamiseks hea ja vahel ka parim viis, eriti pärast seda, kui turud on läbi käinud suurest möönast. Maailma edukaim investor Warren Buffett on enamiku oma rikkusest loonud õigel ajal ja rahulikult aktsiaid ostes, osates neid analüüsida, samuti pikaajalisi visioone võttes. Siingi on võtmesõnaks tarkus: oma firma rahaga lühikeseks ajaks börsile spekuldeerima minna ei tasu, varasid pikaajaliselt ja hajutatud riskiga paigutades võib aga võit olla märgatav.

SEPPO SAARIO

**Saario investeerimis-
raamat: Kuidas
ma investeerin
börsiaktiasse
MÜÜGIL!**

Hind: 380 krooni

Raamatu eesmärk on näidata, kuidas toimib börsitur, millised on võimalused ja mida peab arvestama oma vara paigutamisel börsiaktiasse. Lugeja saab investeerimiseks praktilist abi. Saario käsitleb investeerimisküsimusi järjekindlalt väikeinvestori seisukohast ja huvides. Iga investeerija ja selle kaaluja leiab tema teosest mõtlemisainet oma rahaga tulutoovalt ümberkäimiseks, seda ka majanduse madalseisu tingimustes.

Jalgpallid jõudsid koolidesse

LHV Panga kingitusena Eesti koolidele saadetud 600 jalgpalli on jõudnud lasteni. Pallid saadeti kõigile Eesti üldhariduskoolidele ja gümnaasiumidele. Tegemist on firma Nike punavalgete pallidega, mida võis näha mõni aeg tagasi veeremas ka Eesti rahvuskoondise EM-i valikmängudes Serbia ja Sloveeniaga. Tiina Guutmann, Roosna-Alliku Põhikooli huvijuht ütles oma kirjas LHV Pangale: „Roosna-Alliku Põhikool tänab LHV Panka, kes kinkis koostöölepele märgiks Eesti Jalgpalli Liiduga ka meie koolile jalgpalli. Meie poistele meeldib jalgpalli mängida.” Eesti Jalgpalli Liit ja LHV Pank allkirjastasid 1. septembril Kalamaja Põhikoolis Eesti Jalgpalli Liidu ja LHV Panga vahelise pikaajalise koostöölepingu, millega LHV Pangast sai Eesti Jalgpalli Liidu peasponsor järgmiseks viieks aastaks. LHV Pank lubas kinkida lepingu kinnituseks kõigile Eesti koolidele jalgpallid.

FOTO: KALLE VEESAAR

LHV teenindajad uues kuues

LHV Panga teenindajad kannavad alates novembrist Tallinn Dollsi disainerrõivaid. Nähtamatute teenindajate ajastu on möödas. Professionaalse sisu kõrval on tähtis ka isikupärane vorm. Nii otsustati tellida teenindajate riietus noortelt andekatelt disaineritelt. Eesti pangana eelistab LHV mõistagi Eesti disainereid.

Naised ja edukas investeerimine

Novembris alustas tegevust LHV naiste investeerimisklubi. Hotelli Meriton konverentsikeskuses toimunud klubiõhtutel on esinenud ettekannetega Eesti Ekspressi ajakirjanik Tiina Jõgeda, Danske Capital AS-i tegevjuht Silja Saar ning LHV Panga nõukogu liikmed Rain Lõhmus ja Andres Viisemann.

Klubi on mõeldud neile, kes tunnevad huvi investeerimisvaldkonna vastu. „Edukaid ja rahakaid naisi on Eestimaal palju, aga samas on naisel juba loomupärane hirm siseneda meestemaailma, näiteks investeerida. LHV algatatud naisteklubi purustab valed mõttemustrid ning avab tee naisele oma raha paigutamiseks paremal viisil kui seda on lihtsalt kontrol hoidmine või ajas väärtusetute ostude tegemine,” kommenteeris oma kirjas klubiüritust üks osaleja.

FOTO: LHV

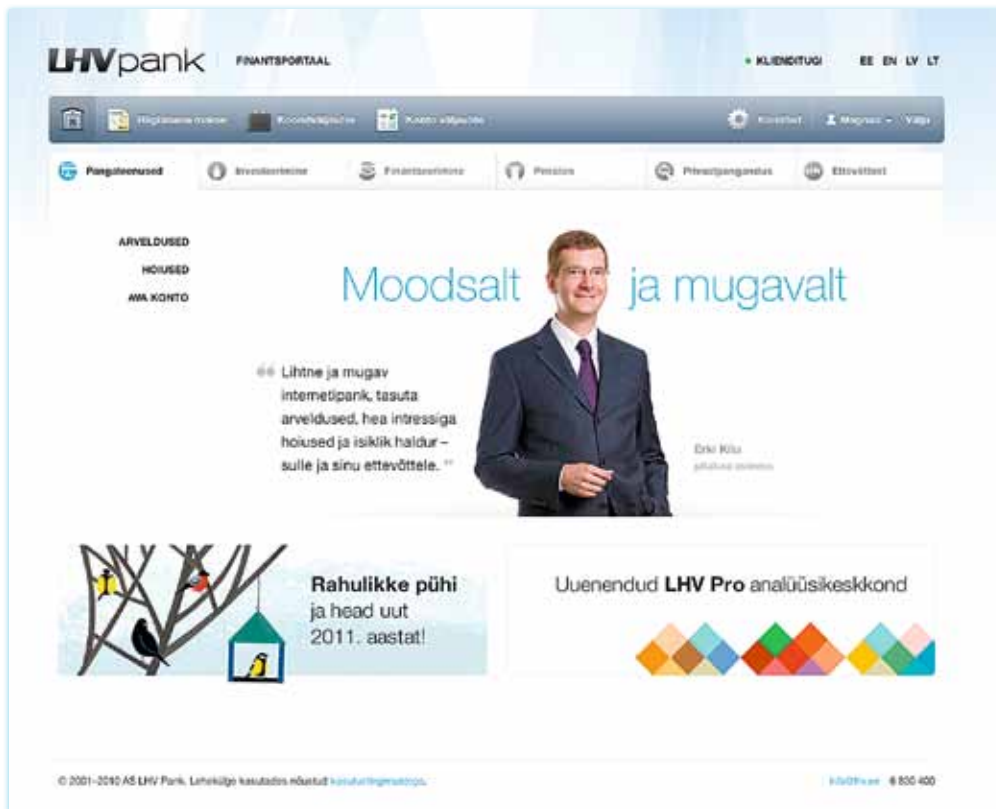
Rain Lõhmus esinemas LHV naiste investeerimisklubis.

FOTO: ADO TIKERPÄE

LHV Pank kasvas ka kolmandas kvartalis jõudsalt

Eelmise aasta kolmanda kvartaliga võrreldes kasvasid LHV Panga tulud üheksa kuuga 52%. Panga bilansi-maht suurenes septembri lõpuks 1,6 miljardi kroonini. LHV Pank teenis üheksa kuuga 30 miljonit krooni teenustasutulusid, 17 miljonit krooni intressitulused ja 14 miljonit krooni finantstulusid. Kokku olid panga tulud üheksa kuuga 61 miljonit krooni, kasvades eelmise aasta sama perioodiga võrreldes 52 protsenti. Üheksa kuuga teenis LHV Pank 7 miljonit krooni kasumit. LHV Panga hoiuste maht kasvas septembri lõpuks 1,4 miljardi kroonini. Sellest 257 miljonit krooni olid nõudmiseni ja 1153 miljonit krooni tähtajalised hoiused. Panga laenuportfell suurenes septembri lõpuks 525 miljoni kroonini. Kolmandas kvartalis suuresendasime märkimisväärselt hoiuste mahtu: 431 miljoni krooni võrra. Ka hoiustajate arv on kiiresti kasvanud. Meil on avatud juba 3000 tähtajalist hoiust," ütles LHV Panga juhatuse esimees Erki Kilu.

lhv.ee/uusveeb

2011. aasta alguses saab kogu LHV internetikeskkond uue kujunduse. Värskendamine nii korporatiivveebi, finantsportaali kui ka internetipanka.

Välisilme muutumisega saab alguse kolm kuud vältav LHV veebikeskkonna uuendusprojekt, mille käigus hakkavad värsketele välimusele lisanduma ka uued funktsioonid, mis teevad kõigis kolmes

keskkonnas navigeerimise ning pangateenuste kasutamise lihtsaks ja mugavaks.

LHV on valmistanud uue korporatiivveebi, finantsportaali ja internetipanga muudatusi ette terve aasta. Täielikult uuendatud internetipank on plaanis avada aprillis. Muudatustega saab tutvuda panga aadressil lhv.ee/uusveeb.

Jahht

Raud koomale!

Nõrgemaid tuleb toetada aasta läbi. Annetusi ei pea tegema jõuluhelduses ja neid ei pea küsima aastalõppu ära kasutades.

TEKST: ANDRES KASK

Ajakirja Investeeri vastutav väljaandja

RAHVAS, MIS TOIMUB? Telesaated on täis annetusnumbreid, mu e-postkasti potsatab peaaegu iga päev paar rasvases kirjas küsimust selle kohta, kas ma olen ikka mõelnud peatselt saabuvate jõulude puhul oma osale järjekordse aparaadi kogumiskampaanias. Rääkimata sotsiaalmeediast, kus minu annetamisi laigitakse või kommenteeritakse.

Kas ma olen jõhkard ja kitsipung, kui ma ei anneta jõulude ajal kõigile hädalistele poolt oma raha?

Kohati jääb detsembris selline mulje küll. Kõik algab detsembri saabudes, mil võidavad need, kellel on suurem pasun ja rohkem meediaväljundit, ning lõpeb aastavahetuse ilutulestikuga, kus kõigil on võhm väljas ja iiveldus hinges. Võitjad on selgunud, nagu läbikukkujadki. Ja kui vahepeal selgub, et keegi on suurema osa abivajajatele kogutud rahast kõrvale sookutanud, löövad inimesed käega – loomulik kadu. Iga kümne projekti kohta satub ju ikka mõni pätt sekka; justkui halb investeering riskikapitalistile, kes ennast sellest eriti kõigutada ei lase.

Tundun ma ketser, vastutustundetu pühadeteotaja, kes peaks oma küsimused enda teada hoidma?

Mul ei ole midagi selle vastu, et keegi on võtnud initsiatiivi ja soovib hädasolijat aidata, aga igal asjal on piirid. Liigne surve tekitab vastupidise hoiaku. Isegi kui ma tahaksin annetada, siis ma ei oska valida, sest kõik ju küsivad. Kõik kisuvad mu viimaseid kroone endale, nagu muutuksid need 1. jaanuaril kell 00.00 mu taskus kõrvitsateks.

Mulle meeldivad inimesed, kes aitavad abivajajaid ja teevad seda anonüümselt; kes ei küsi, kas nende nimi graveeritakse seinale, milliste tähtedega seda tehakse ja mitmendad nad annetajate rivis on. Enamik ostab aga kahjuks kaasakiitmist.

Miks peaksin annetama just nüüd, detsembris? Sotsiaalset vastutustunnet jääb järjest vähemaks. Sellepärast saab kiita annetamist ja toetamist kui sellist. Miks peab aitama ainult aasta lõpus ja suure käraga? Kui sul on hea süda, siis aita vaeseid-väeteid läbi aasta.

Tee oma lemmikule püsiannetus, mis toetab teda kogu aasta, ja tee seda anonüümselt. Siis saad kõigile küsijatele öelda: tänan küsimast, minu süda on puhas. Ma ei vaja jõule selleks, et sellest imelise toetuslapiga põgusalt üle käia. **I**

TÕUSEV MAJANDUSPORTAAL DELFIS

Lihtne ja kiire viis majanduseluga kursis hoidmiseks!

Värsked ja olulised uudised majandusest!

160 915 lugejat nädalas!*

DELFI
MAJANDUS

majandus.delfi.ee

* Andmed pärinevad TNSMetrixi iganädalase veebilehtede külastatavuse statistikast (47. nädal).

Kolm kuud tasuta

Merit Aktiva ostjatele kolm kuud
tasuta tarkvara kasutamist

Merit Aktiva on väikefirmade raamatupidamise ja ärijuhtimise tarkvara turuliider Eestis. Aktiva kasutamine on nii lihtne, et sellega saab igaüks hakkama. Merit Aktiva on suurepärane töövahend nii firmajuhile kui raamatupidajale, aidates aega kokku hoida ja firma tegevusest ülevaadet saada. Tasuta klienditoe telefonil saate nõu küsida professionaalsetelt konsultantidelt ja raamatupidajatelt.

Aktivat saab kasutada kuu- ja aastamaksega. Viimane variant on nüüd, kampaania ajal, eriti soodne.

*Kui tellite endale Merit Aktiva aastalitsentsi enne jaanuari lõppu,
kingime teile **kolm kuud tasuta** kasutamist.
Loomulikult on Merit Aktiva euro tulekuks täielikult valmis.*

Põhjalikumad infot Merit Aktiva ja kampaania tingimuste kohta saate lugeda veebilehelt
www.merit.ee/aktiva

Tasuta klienditugi
tel. 776 9333
klienditugi@merit.ee

Klienditeenindus ja müük
tel. 617 7111
merit@merit.ee

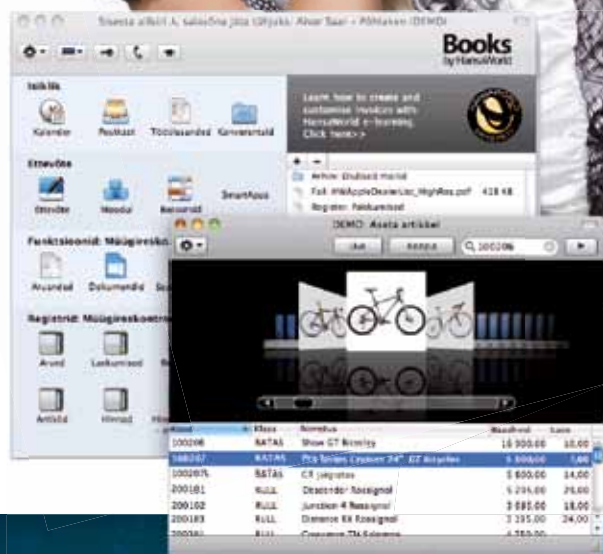
Books

by HansaWorld

Ärihaldustarkvara väikestele ja keskmise suurusega ettevõtetele

Books by HansaWorld ärihaldustarkvara võimaldab lihtsalt korraldada ettevõtte raamatupidamist ja juhtimist erinevates keeltes ja vajadusel internetipõhiselt.

- Täielik integreeritus
25 integreeritud moodulit ühes süsteemis
- Skaleeritav
Võimalik valida lisamooduleid, 1 kuni 1000 kasutajat ühes süsteemis
- Globaalne
HansaWorld programmide installatsioonid on 110 erinevas riigis
- Parim funktsionaalsus
Võimaldab rahuldada erinevate tööstusharude vajadused
- Platvormist sõltumatu
Windows, Mac, Linux, Symbian

Excellent Business Solutions Eesti AS

Vabaõhumuuseumi tee 4, Tallinn | info@excellent.ee; tel. 669 1111

www.excellent.ee